

VIAȚĂ SOCIALĂ ÎN PANDEMIE

.....

DINAMICA
RELAȚIILOR DE FAMILIE
ȘI NEVOIA DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

FELICIA MORÂNDĂU | RADU-IOAN POPA
OANA ELENA RĂDĂCINĂ | VIORICA BOBIC

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

Viața socială în pandemie
Dinamica relațiilor de familie
și nevoia de asistență socială

•

Felicia Morândău | Radu-Ioan Popa
Oana-Elena Rădăcină | Viorica Bobic

Proiect finanțat
de Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
și Fundația Hasso-Plattner
prin programul LBUS-RRC-2020-01.

VIATĂ SOCIALĂ ÎN PANDEMIE

*Dinamica relațiilor de familie
și nevoia de asistență socială*

FELICIA MORÂNDĂU | RADU-IOAN POPA
OANA-ELENA RĂDĂCINĂ | VIORICA BOBIC

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2023

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Mihai Pascaru

Conf. univ. dr. Alin Croitoru

ISBN 978-606-37-1574-7

**© 2023 Autorii volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice
mijloace, fără acordul autorilor, este interzisă și se pedepsește
conform legii.**

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>**

CUPRINS

Listă de tabele și figuri.....	7
1. Introducere	9
2. Familia în pandemie. Dimensiuni afectate.....	11
2.1. Dimensiunea economică	12
2.2. Dimensiunea socială	14
2.3. Dimensiunea echilibrului familie-muncă	15
3. Surse ale satisfacției în raport cu viața de familie	17
4. Nevoia de asistență socială în pandemie: beneficii și servicii sociale	21
5. Metodologia cercetării	27
5.1. Obiectivele studiului.....	27
5.2. Universul cercetării și eșantionarea	27
5.3. Metoda de cercetare și colectarea datelor	28
5.4. Operaționalizarea conceptelor.....	28
5.5. Analiza datelor.....	31
6. Schimbări produse în pandemie și surse ale satisfacției în raport cu viața de familie, la nivelul populației studiate	33
6.1. Relațiile din interiorul familiei	33
6.2. Echilibrul familie-muncă.....	39
6.3. Structura timpului și a activităților	45
6.4. Situația profesională și temeri legate de viitor	47

7. Asistența socială în pandemie: servicii și beneficii sociale accesate de familiile din România	53
Concluzii.....	59
Bibliografie.....	61

LISTĂ DE TABELE ȘI FIGURI

Tabel 1: Variabile, indicatori, întrebări	28
Figura 1: Scorurile mulțumirii cu viața de familie în funcție de cum au fost relațiile cu membrii familiei în pandemie, comparativ cu perioada anterioară.....	33
Figura 2: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de cum au fost relațiile cu membrii familiei.....	34
Figura 3: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de cum a fost relația cu partenerul	34
Figura 4: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de cum a fost relația cu partenerul în pandemie comparativ cu perioada anterioară.....	35
Figura 5: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de vârsta copiilor	35
Figura 6: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de vârsta copiilor.....	36
Figura 7: Nevoia copiilor de sprijin în activitățile educaționale (%)	37
Figura 8: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de percepția împărțirii sarcinilor în gospodărie, în perioada pandemiei ca sursă de conflict cu ceilalți membri ai familiei.....	37
Figura 9: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de percepția împărțirii sarcinilor în gospodărie ca sursă de conflict cu ceilalți membri ai familiei.....	38
Figura 10: Cine a petrecut timp cu copiii în perioada pandemiei (%).....	38
Figura 11: Distribuția răspunsurilor la evaluarea afirmației Împărțirea sarcinilor în gospodărie, în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, a fost o sursă permanentă de conflict cu ceilalți membri ai familiei (%)	39
Figura 12: Cum a afectat activitatea de la locul de muncă viața de familie în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%).....	40
Figura 13: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de cum a afectat activitatea de la locul de muncă viața de familie în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară.....	40
Figura 14: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară în funcție de cum a afectat activitatea de la locul de muncă viața de familie	41

Figura 15: Scorurile mulțumirii cu viața de familie pe o scală de la 1 la 10, în funcție de timpul ocupat de activitățile remunerate în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară	41
Figura 16: Cum a afectat viața de familie activitatea de la locul de muncă în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%).....	42
Figura 17: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de cum a afectat viața de familie activitatea de la locul de muncă, în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară	42
Figura 18: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de cum a afectat viața de familie activitatea de la locul de muncă	43
Figura 19: Măsura în care sarcinile legate de copii au afectat activitatea profesională, în timpul pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%)	44
Figura 20: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de măsura în care sarcinile legate de copii au afectat activitatea profesională, în timpul pandemiei, comparativ cu perioada anterioară.....	44
Figura 21: Locul din care respondenții au lucrat pe perioada pandemiei (%)	45
Figura 22: Timpul ocupat de diferite categorii de activități în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%)	46
Figura 23: Scorurile evaluării afirmației Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de timpul ocupat de activitățile de recreere	46
Figura 24: Evaluarea timpului alocat activităților educaționale și de recreere cu copiii (%)	47
Figura 25: Situația respondenților fără loc de muncă privind căutarea unui loc de muncă (%)	48
Figura 26: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de perioada scursă de la pierderea locului de muncă.....	48
Figura 27: Măsura în care respondenții sunt îngrijorați de evoluția pandemiei de Covid-19 în viitorul apropiat (%)	49
Figura 28: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție măsura în care respondenții sunt îngrijorați de evoluția pandemiei de Covid-19 în viitorul apropiat	50
Figura 29: Măsura în care respondenții se tem de pierderea locului de muncă în viitorul apropiat (%).....	50
Figura 30: Măsura în care respondenții se tem de reducerea veniturilor în viitorul apropiat (%).....	51
Figura 31: Servicii sociale accesate în perioada pandemiei (%)	54
Figura 32: Serviciile sociale care au ajutat cel mai mult în pandemie (%).....	55
Figura 33: Evaluarea accesului la serviciile sociale destinate familiei (%)	55
Figura 34: Evaluarea accesului la servicii medicale destinate familiei (%).....	56
Figura 35: Materiale pentru prevenirea infecției cu virusul COVID-19, primite în pandemie (%)	57

1. INTRODUCERE

Lucrarea de față se alătură altui volum (*Viață socială în pandemie. Atitudini și comportamente privind vaccinarea împotriva COVID-19*) apărut în urma unui studiu derulat de Centrul pentru Cercetări Sociale din cadrul Universității Lucian Blaga din Sibiu¹, în anul 2021. Cercetarea a avut ca obiectiv principal descrierea vieții sociale în pandemie, pornind de la trei dimensiuni esențiale, și anume: sănătatea, familia și munca.

Scopul acestui volum este să analizeze relațiile de familie în pandemie, nevoia de asistență socială, dar și felul în care acestea au influențat satisfacția în raport cu viața de familie.

Familia este unitatea socială care se confruntă cu foarte multe provocări în perioadele de criză, fiind instituția responsabilă, prin intermediul funcțiilor acesteia, de securitatea economică și emoțională a membrilor săi. Pandemia de COVID-19 a venit cu o serie de provocări atât înspre familie, cât și dinspre familie. Restricțiile impuse privind deplasarea și activitățile din spațiul public, insecuritatea din sfera locului de muncă, dar și amenințările din zona sănătății au pus o mare presiune pe familie, ca unitate, dar și pe membrii acesteia. În acest context, putem vorbi despre o creștere a coeziunii familiei dar și despre riscul de disoluție, în cazul în care funcționarea a fost puternic afectată.

Perioadele de criză de orice natură determină o schimbare puternică nu doar la nivelul nevoilor indivizilor, dar și la nivelul nevoilor familiei. Nevoile sunt mai numeroase și mai diverse, iar acolo unde resursele, ce țin de capitalul uman dar și de serviciile sociale, nu sunt suficiente apar probleme importante care afectează viața indivizilor și funcționarea familiilor. Pandemia a dus la o scădere a satisfacției în raport cu familia, în general, după cum arată un studiu realizat în Germania, care a măsurat această variabilă înainte și pe perioada restricțiilor. Dar nu toate familiile sunt afectate la fel, iar diferențele pot să apară în funcție de prezența copiilor, vârsta acestora, statusul din familie, tipul de muncă etc.

Vom încerca în continuare, pornind de la studii internaționale și completând cu datele cercetării noastre, să prezentăm „tabloul familiei în pandemie” cu provocările cărora a trebuit să le facă față. Un astfel de demers este util pentru a ajuta la identificarea nevoilor familiei în perioadele de criză și la conturarea unor strategii de suport.

---

¹ Studiul „Sănătate, familie și muncă în perioada pandemiei” finanțat de Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu și Fundația Hasso-Plattner prin programul LBUS-RRC-2020-01

2. FAMILIA ÎN PANDEMIE. DIMENSIUNI AFECTATE

Instalarea și extinderea pandemiei la nivel global a influențat fără doar și poate viața tuturor, reorganizând modul cum muncim, învățăm, trăim, atât în mediul personal cât și în cel profesional. Familia, care prin extensie reprezintă o reală oglindire a universului individual, a fost și este poate cea mai profund afectată de transformările generate de pandemie, cu multiple asocieri și derivații în viața de zi cu zi a fiecărei persoane.

Pachetul de recomandări, reguli, proceduri și sancțiuni emise de autoritățile naționale și organismele internaționale cu rol în prevenția și combaterea bolilor au fost aplicate diferențiat, creând atât de multe situații particulare pentru fiecare locație, arie geografică, zonă, națiune sau continent, încât fiecare situație specifică poate fi analizată drept studiu de caz personalizat. Cu toate acestea, există tendințe comune care au fost reperate și explorate de către cercetători la nivel global, cu scopul de a identifica un fir roșu al asocierii dintre pandemia de COVID-19 și viața de familie.

Studiile realizate începând cu anul 2020 confirmă faptul că pandemia a provocat efecte profunde în toate aspectele vieții individului: sănătatea, posibilitatea de a călători, resursele materiale și financiare, starea de bine psihosocială (Fraenkel și Cho 2020). O analiză asupra literaturii de specialitate dezvoltată pe acest subiect (Gayatri și Irawaty 2022) arată că familiile s-au confruntat cu probleme serioase ce țin de sănătatea mintală respectiv anxietate, stres și depresie, ceea ce impune o atenție sporită acordării de sprijin în vederea întăririi relațiilor, dezvoltării sentimentului de unitate, coeziune, încredere.

O situație aparte o reprezintă familiile cu copii minori. Un studiu calitativ a identificat câteva mari provocări cu care s-a confruntat familia cu copii de vârstă școlară în perioada pandemiei: frica de COVID și alte necunoscute; transformarea vechilor granițe, schimbări la nivel de identitate (mamă, educator, angajat virtual), izolarea și renegocierea rolurilor, resetarea granițelor în interiorul locuinței; nevoia de suport din partea comunității; comunicarea, atât cea facilitată de tehnologie cât și cea la nivel de cuplu sau familie în vederea gestionării factorilor stresori care au afectat negativ relațiile din interiorul familiei; reziliența care este legată de creșterea unității familiei, întărirea relațiilor și exprimarea recunoștinței (Kanewischer et al. 2022).

Statusul de partener sau cel de părinte reprezintă două variabile importante de luat în calcul când sunt analizate efectele pandemiei asupra

familiei. Un studiu longitudinal arată că nevoile familiei dar și satisfacția față de viața de familie au crescut în primul an de pandemie (Rudolph și Zacher 2021). Totuși, în cazul familiilor cu copii minori, satisfacția față de viața de familie a scăzut, dar prezența unui partener compensează dificultățile create de creșterea nevoilor, arată același studiu (Rudolph și Zacher 2021). Sunt și studii care subliniază efectul de coeziune al pandemiei asupra familiilor cu copii, efect rezultat din faptul că au petrecut mai mult timp de calitate împreună (Kanewischer et al. 2022).

Un studiu calitativ, având drept scop explorarea experiențelor trăite de părinți în perioada pandemiei, a identificat opt teme relevante care s-au desprins din descrierile făcute de părinți: experiența educațională, în contextul școlii de acasă; navigarea printre roluri și responsabilități; recunoașterea beneficiilor cum ar fi siguranța de acasă; ieșirea din rutină; monitorizarea și comunicarea despre COVID-19; experiențe pline de semnificații provocate de noutatea situațiilor; experiențe emoționale diverse; schimbări la nivelul interacțiunilor (Weaver și Swank 2021).

Vom analiza în continuare efectele produse de pandemie pornind de la trei dimensiuni care sunt frecvent abordate în studiile realizate pe acest subiect: dimensiunea economică ce include situația profesională și cea financiară, dimensiunea socială ce implică relaționarea în interiorul familiei și în afara acesteia și dimensiunea echilibrului familie-muncă. Cea mai mare atenție a fost acordată de către cercetători acestei ultime dimensiuni, echilibrul familie-muncă, mai precis, conflictul familie-muncă. Merită subliniat și faptul că din explorarea literaturii de specialitate se observă că dimensiunea sănătății a fost abordată mai puțin în relație cu viața de familie în cercetările derulate începând cu anul 2020, anul declanșării pandemiei de COVID-19 la nivel global.

2.1. Dimensiunea economică

În ceea ce privește dimensiunea economică, o serie de studii au relevat faptul că în multe cazuri pandemia a venit „la pachet” cu o criză economică substanțială (Kim și Zulueta 2020; Ayuso et al. 2020; McIntyre și Lee 2020; Sher 2020; Sakamoto et al. 2021).

Karpman et al. (2020) au concluzionat faptul că familiile cu venituri scăzute din Statele Unite ale Americii au experimentat mai des pierderea locului de muncă din cauza pandemiei, membrii acestora neputând fi capacitați să lucreze de acasă. Prin urmare, schimbarea situației profesionale a creat cu siguranță un cerc vicios, în care pierderea unui loc de muncă sau retrogradarea profesională, a generat mai departe situații financiare problematice, care la rândul lor au limitat posibilitățile unor membrii ai familiei de a oferi suport, de a asigura un anumit nivel de bunăstare și siguranță pentru ceilalți membrii (ex.

copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, partener de viață fără loc de muncă sau venituri etc.). Alți autori specifică faptul că pandemia a afectat în mod direct statusul ocupațional al persoanelor, generând pierderea locului de muncă, dificultatea asigurării traiului zilnic, insecuritate financiară, capacități limitate de satisfacere a nevoilor de bază, aspecte ce au condus ulterior la vulnerabilizarea familiei și scăderea nivelului de bunăstare general (Nicola et al. 2020; Griffith 2022; Prime, Wade și Browne 2020).

Shibusawa et al. (2021) menționează faptul că numeroase familii au fost forțate să își schimbe stilul de viață cotidian din cauza închiderii școlilor, a serviciilor de asistență socială și a locurilor de muncă. Căminul fiecărei familii a trebuit să funcționeze drept birou sau locație de muncă, în același timp cu funcționarea ca centru pentru îngrijirea copilului sau sală de curs pentru educația acestuia, iar în unele cazuri drept centru pentru servicii geriatrice (Shibusawa et al. 2021, 59). Aceiași autori menționează că 85% din familii fie au experimentat, fie se așteptau la reduceri de venit, iar 47% dintre cei cu un loc de muncă se temeau de scăderea nivelului de trai (Shibusawa et al. 2021, 59). Kim și Zulueta (2020) subliniază că cei mai afectați din punct de vedere al situației profesionale ar fi fost angajații cu contract pe perioadă determinată, liber profesioniștii și studenții.

În ceea ce privește situația financiară, adesea literatura de specialitate asociază acest concept cu instabilitatea postului sau a locului de muncă în pandemie, acolo unde percepția riscului, frica față de expunere, instabilitatea financiară a companiei, turbulențele economice datorate situației speciale generate de COVID-19 devin parte integrată a atitudinii membrilor familiei, a comportamentelor de reziliență sau a mecanismelor de coping destinate gestionării acestor solicitări (Cheng și Kao 2022).

Pe de altă parte, Stevenson și Wakefield (2021) au prezentat o serie de efecte benefice ale influenței familiei și identificării cu aceasta, în cazul gestionării de către indivizi a insecurității financiare generate de pandemie și resimțite de către aceștia, în sensul că persoanele ce sunt puternic ancorate în rețeaua familială manifestă la un nivel mai redus distresul creat de provocările financiare și evită tendințe comportamentale negative mult mai des decât cele ce au o identificare mai slabă cu familia, ce nu accesează resursele acesteia de suport, încredere și comunicare.

Situația financiară dificilă a gospodăriilor și familiilor în pandemie a fost investigată și de Liu et al. (2022), datele obținute de aceștia arătând faptul că gospodăriile cu venituri mici și cele cu minorități etnice sau rasiale au experimentat nivele mai ridicate de dificultăți financiare și impredictibilitate pe perioada pandemiei, în comparație cu gospodăriile cu venituri mari sau cele aparținând populației majoritare. Ambele dimensiuni au fost ulterior asociate și cu nivelul bunăstării în familie, a stării de bine, cea mai afectată categorie fiind cea a copiilor și cea a persoanelor ce oferă asistență de îngrijire în familie,

explicația fiind pusă și pe seama activităților rutiniere familiale perturbate de criza sanitară COVID-19.

Chiar dacă gospodăriile cu venituri ridicate nu au raportat dificultăți financiare semnificative, rezultatele unui studiu generic asupra politicilor și satisfacției vieții în pandemie au reliefat faptul că membrii gospodăriilor cu venituri ridicate s-au confruntat cu scăderea nivelului satisfacției, alături de persoanele de sex feminin și persoanele cu legături fragile în raport cu piața forței de muncă (Clark și Lepinteur 2022, 406).

În plan economic, familiile cu venituri scăzute, cele ce includ părinți cu un nivel redus de educație și cele cu copii de vârstă preșcolară au fost puternic afectate, consecințele reflectându-se în primul rând în planul relațiilor cu copiii (Kalil, Mayer și Shah 2020). Pierderea locului de muncă și scăderea veniturilor produc efecte negative asupra părinților, dar dacă pierderea locului de muncă nu este însoțită de scăderea veniturilor se observă chiar o îmbunătățirea a relațiilor cu copiii, arată același studiu (Kalil, Mayer și Shah 2020).

2.2. Dimensiunea socială

O altă provocare a venit din zona interacțiunilor sociale sau mai exact a izolării sociale forțate care a determinat valori ridicate ale insatisfacției vieții și anxietății, după cum arată un raport realizat de către Comisia Europeană (European Commission, Joint Research Centre, 2020).

October et al. (2021) și Kalil, Mayer și Shah (2020) au concluzionat faptul că efectele negative ale pandemiei asupra familiei includ schimbări în rutina zilnică, restricții asupra evenimentelor de familie, lipsa socializării și pierderea conexiunilor sociale, conflicte de familie, constrângeri financiare și impact psihologic. Într-un alt studiu, Ayuso et al. (2020, 284) specifică faptul că în Spania, familiile s-au adaptat mai bine decât era de așteptat la situația de izolare socială și fizică la domiciliu, chiar și într-o societate care pune accent pe nivele ridicate de sociabilitate și densitate crescută a relațiilor de familie. Explicația pe care o oferă acești autori se referă la cazurile numeroase în care membrii familiei s-au izolat împreună, deci nu au fost complet singuri pe de-o parte, la folosirea tehnologiilor de informare și comunicare (TIC) în mediul familial la toate nivelele generaționale pe de altă parte, precum și la exersarea solidarității extra-familiale, de a trăi real în comunitate, la care se adaugă și telemunca drept manieră de a reconcilia echilibrul viață-muncă (Ayuso et al. 2020, 284–85).

October et al. (2021) menționează, de asemenea, că există anumite rezultate pozitive ale acestui fenomen de proporții, cum ar fi intensificarea timpului alocat familiei și comunicării, o atenție mai mare acordată igienei și stării de sănătate, și un management mai eficient al finanțelor gospodăriei

Cercetările recente cu privire la pandemie, subliniază și ideea conform căreia persoanele singure sunt mai predispuse la consecințele negative ale izolării de masă decât cele ce locuiesc cu familia sau partenerii de viață (Bzdok and Dunbar 2022, 1336). Pe de altă parte, persoanele ce locuiesc cu partenerul de viață, copii sau vârstnici au resimțit o presiune mai mare privind gestionarea provocărilor de conviețuire în familie pe durata pandemiei (Cheng, Kim și Koh 2020; Huebener et al. 2021, 113).

Haider et al. (2022, 7) amintesc faptul că factori interni (precum optimismul, auto-reglarea sau rezolvarea de probleme), dar și factori externi (precum stilul parental, structura familială sau educația și relațiile interpersonale) pot juca un rol esențial în gestionarea protecției împotriva amenințărilor ce asaltează viața cotidiană în pandemie. În aceeași notă, Huang et al. (2022) subliniază importanța studierii relației dintre funcționarea familială și satisfacția vieții, coroborate cu mecanismele de influență existente. Într-un studiu al acestor autori asupra angajaților și studenților din sistemul medical, rezultatele au arătat că persoanele cu o funcționare familială normală au tendințe mult mai scăzute de a dezvolta simptome depresive, ce pot afecta nivelul satisfacției de viață în mod direct, aceștia fiind mai degrabă mulțumiți de propria viață (Huang et al. 2022, 6–7). În opinia autorilor, familia acționează ca un sistem de suport social vital, care dacă posedă o funcționare normală și pozitivă poate influența în mod benefic motivația persoanelor de a învăța, de a munci, de a studia, umplând vidul creat de absența suportului social instituțional în vremuri pandemice (Huang et al. 2022, 7).

2.3. Dimensiunea echilibrului familie-muncă

Când vine vorba despre situația profesională, nu putem să nu luăm în considerare bine-cunoscuta paradigmă referitoare la echilibrul familie- muncă și efectele pandemiei asupra acestui echilibru. Astfel, numeroase cercetări au relevat faptul că granițele sau limitele între sarcinile de muncă și responsabilitățile vieții de familie nu au fost clare în pandemie, observându-se o intensificare a ambiguității și a conflictelor de rol în cadrul acesteia (Novitasari, Sasono și Asbari 2020; Vaziri et al. 2020; Phillips et al. 2020). Într-un studiu realizat de Elahi et al. (2022), rezultatele au relevat faptul că dimensiunea conflict muncă-familie influențează nivelul de stres care la rândul său afectează în mod semnificativ conflictul familie-muncă. Relația funcționează și din sens invers pe direcția conflict familie-muncă (Elahi et al. 2022).

ErdiRencelebi et al. (2022) au observat faptul că în perioada pandemică, munca de acasă a scăzut productivitatea în cazul angajaților cu roluri manageriale, rezultând în extinderea orelor după program acasă, un nivel mai

ridicat al conflictului muncă-familie, efecte negative ale tehnologiei și intensificarea sarcinilor. Prin urmare, se poate vorbi despre faptul că telemunca nu a adus doar soluții la gestionarea pandemiei din perspectivă organizațională ci a „livrat” și costuri în planul familial, intensificând conflictul muncă-familie, acolo unde chiar dacă organizația a menținut o anumită linie de plutare în zona productivității, acest lucru s-a realizat cu sacrificarea mediului de acasă.

În pandemie, după cum a fost menționat și anterior, conflictele muncă-familie, familie-muncă s-au adâncit, persoanele angajate fiind obligate să caute noi căi de subzistență, muncă și adaptare la cerințele dinamice din piață. Într-un studiu recent, Xu et al. (2022), au concluzionat faptul că munca de acasă poate accentua conflictul muncă-familie, care la rândul său poate afecta starea de bine de la locul de muncă, aspect la care auto-eficiența persoanei și gradul de autonomie al postului pot participa în moderarea acestei relații. Aceiași autori atrag atenția asupra faptului că pandemia de COVID-19 cunoaște evoluții diferite în regiuni, țări și locații geografice din punct de vedere al managementului organizațional, putând fi observate situații în care companiile au revenit total la capacitatea și forma de lucru de dinainte de pandemie, activități față în față sau situații în care companiile preferă în continuare să utilizeze telemunca, fiind mai profitabil din anumite puncte de vedere, dar, din nou, cu costuri încă insuficiente analizate din perspectiva vieții de familie (Xu et al. 2022, 10).

3. SURSE ALE SATISFACȚIEI ÎN RAPORT CU VIAȚA DE FAMILIE

O variabilă importantă care poate arăta impactul general al pandemiei asupra familiei este reprezentată de schimbările apărute la nivelul satisfacției în raport cu viața de familie. Conceptul în sine este asociat adesea cu starea de bine și echilibrul familie-muncă (Parashar și Aleem 2022). Un studiu recent realizat de Shanafelt et al. (2022) specifică faptul că pandemia de COVID-19 a intensificat fenomenul de burnout în rândul angajaților și a redus semnificativ nivelul de satisfacție a vieții, ce include bineînțeles și satisfacția raportată la viața de familie. Van der Laan et al. (2021) au observat că adolescenții, în special băieții, în perioada de lockdown au manifestat nivele mai scăzute ale satisfacției generale față de viață. Pe de altă parte Haider et al. (2022, 6) au concluzionat că un nivel de reziliență mai mare din partea tinerilor se asociază cu nivele mai ridicate de satisfacție a vieții în pandemie, observând că printr-un comportament rezilient și mecanisme de coping asociate, pot reduce efectele epuizării, pot cultiva abilități necesare pentru împlinire personală, profesionalism în activitate și grija pentru ceilalți.

Satisfacția față de viața de familie este influențată de o serie de aspecte printre care și cele de natură economică. Există o asociere pozitivă între statusul socio-economic, măsurat la nivel de gospodărie, dar și la nivel subiectiv, și satisfacția față de viața de familie (Botha, Booysen și Wouters 2018). Venitul totodată este și el un predictor pentru satisfacția în raport cu viața de familie, indivizii care au avut sau se așteaptă să aibă dificultăți de ordin economic fiind mai puțin satisfăcuți de viața de familie (Agate et al. 2009). Nu se înregistrează însă diferențe în funcție de calitatea acestora de părinți sau de rata șomajului, arată același studiu (Agate et al. 2009). Totuși, cei care fac parte din familii numeroase, cu mai mulți copii, au un nivel mai redus al satisfacției față de viața de familie, dacă se așteaptă la un declin financiar (Blom, Kraaykamp și Verbakel 2019). De asemenea, nivelul de mulțumire al femeilor este ușor mai scăzut, dacă au mai mulți copii iar partenerul nu are un loc de muncă (Blom, Kraaykamp și Verbakel 2019).

Un studiu realizat pe 111 cupluri căsătorite, în care cel puțin unul dintre parteneri are un loc de muncă nesigur, arată că insecuritatea locului de muncă se leagă în mod sistemic de disfuncțiile care apar la nivelul familiei și de numărul de probleme raportate (Larson, Wilson și Beley 1994).

În contextul societății actuale, în care locul de muncă joacă un rol esențial în viața individului, este evident că orice variație la nivelul acestuia are impact asupra vieții de familie. De asemenea, impactul pandemiei a fost unul direct asupra situației profesionale în cazul unui număr mare de indivizi. Un studiu realizat în Germania subliniază că după perioada de lockdown, s-a înregistrat o scădere a satisfacției față de viața de familie, în general, atât la cei cu statusul de părinte cât și la cei fără acest status, dar nu s-au observat diferențe semnificative în funcție de situația ocupațională sau satisfacția față de muncă (Möhring et al. 2021).

O altă variabilă care influențează satisfacția față de viața de familie, în mod special în cazul femeilor, este percepția asupra împărțirii sarcinilor în gospodărie în funcție de gen, mai exact corectitudinea acestei împărțiri (Hu și Yucel 2018; Greenstein 2009; Kornrich și Eger 2016). Studiile arată însă că diviziunea sarcinilor din gospodărie a fost una inegală atât înainte de pandemie cât și în perioada pandemiei (Yerkes et al. 2020). În consecință, chiar dacă s-a observat această inegalitate în perioada pandemiei, nu se poate spune că este un efect apărut în contextul pandemic.

Două variabile care au afectat direct satisfacția față de viața de familie în perioada pandemiei sunt prezența copiilor și schimbările apărute la nivelul programului de lucru. Studiile arată o scădere vizibilă a satisfacției în cazul mamelor, în timp ce în cazul taților situația nu a suferit schimbări semnificative (Möhring et al. 2021). În cazul taților care au trecut la un program redus de lucru chiar s-a observat o îmbunătățire la nivelul satisfacției față de familie ((Möhring et al. 2021). Nu s-a înregistrat o relație de asociere între munca de acasă și satisfacția față de familie (Möhring et al. 2021), studiile anterioare pandemiei arătând că telemunca crește nivelul de stres atât pentru bărbați cât și pentru femei (Song și Gao 2018; Eurofound and the International Labour Office 2017). Estomparea granițelor dintre muncă și familie, facilitată de folosirea tehnologiei (telefoane, computere) are, în general, un impact negativ asupra satisfacției în raport cu familia (Chesley 2005). Relațiile cu copiii sau membrii familiei nu sunt bine gestionate atunci când activități ce țin de locul de muncă sunt desfășurate și acasă, apărând conflicte în interiorul familiei în ceea ce privește numărul de ore alocat muncii, atribuțiilor casnice și timpului liber (Song și Gao 2018). Deși munca a câștigat în importanță în societatea actuală, familia a rămas o sursă de satisfacție pentru cei mai mulți indivizi. În mod deosebit părinții cu copii sub 6 ani consideră acasă un loc mult mai important decât locul de muncă (Kiecolt 2003), ceea ce poate fi un factor facilitator pentru gestionarea situațiilor create de pandemie.

Ceea ce a adus în plus pandemia a fost extinderea pe scară largă a muncii de acasă, și am putea spune că efectele negative sunt mai puternice în cazul în care aceasta se suprapune peste școala copiilor realizată acasă. Calitatea vieții părinților, în general, a suferit o scădere în perioada pandemiei, atât mamele

cât și tații înregistrând un nivel mai scăzut al echilibrului muncă-viață, dar și o creștere a dezacordurilor cu privire la sarcinile legate de îngrijirea copiilor (Yerkes et al. 2020). În cazul mamelor s-a înregistrat și o reducere semnificativă a timpului liber, ceea ce a afectat satisfacția față de viață în general (Yerkes et al. 2020).

Satisfacția muncii este văzută ca fiind un mediator între conflictul familie-muncă și satisfacția față de familie în familiile cu dublă carieră, un nivel ridicat al conflictului familie-muncă determinând un nivel scăzut al satisfacției atât în raport cu munca cât și cu viața de familie (Orellana et al. 2022). Ambii parteneri resimt un efect dublu negativ asupra satisfacției vieții de familie în cazul în care atât unul dintre aceștia cât și partenerul se confruntă cu un conflict familie-muncă, arată același studiu. Totodată, o satisfacție ridicată a muncii se asociază pozitiv cu satisfacția față de viața de familie (Orellana et al. 2022).

O altă sursă importantă pentru satisfacția față de viața de familie, valabilă în mod deosebit în cazul părinților, este timpul liber petrecut cu familia. Un nivel ridicat de satisfacție în raport cu timpul liber al familiei determină un nivel ridicat al satisfacției față de viața de familie, când este vorba de părinți, tineri sau de familie în ansamblu (Agate et al. 2009). În cazul tinerilor au impact doar acele activități de timp liber constante, frecvente. În cazul tinerilor de sex feminin se observă o implicare mai slabă în activități de timp liber cu familia, dar și un nivel mai scăzut al satisfacției față de viața de familie (Zabriskie și McCormick 2003). Studiile realizate pe perioada pandemiei subliniază că timpul de calitate petrecut cu familia, acolo unde este vorba de copii minori, a crescut coeziunea și reziliența (Kanewischer et al. 2022; Kalil, Mayer și Shah 2020).

Starea de sănătate fizică și psihică, suportul familiei, comunicarea în familie sunt răspunzătoare pentru satisfacția față de viața de familie a adulților (Huh și Sok 2018). Istoricul de divorț reprezintă și acesta o variabilă relevantă pentru satisfacția față de viața de familie, în familiile în care a existat un divorț, atât adulții cât și copiii înregistrând nivele mai scăzute ale satisfacției față de familie (Zabriskie și McCormick 2003). Preocupările cercetătorilor nu s-au îndreptat însă spre studierea relației directe dintre acestea în perioada pandemiei.

Satisfacția în raport cu viața de familie este un predictor important pentru satisfacția față de viață, alături de satisfacția față de sănătatea personală și satisfacția față de locuință (Toseland și Rasch 1980). Interacțiunile frecvente cu membrii familiei extinse determină o creștere a nivelului satisfacției față de viață (Jhang 2019). Suportul familiei este important pentru mamele căsătorite și acest suport duce la creșterea satisfacției față de viață, fapt ce nu este valabil pentru tații căsătoriți sau pentru mamele singure (Wan, Jaccard și Ramey 1996). În cazul mamelor singure, suportul din partea bunicilor este unul care influențează satisfacția față de viață a acestora, arată același studiu (Wan,

Jaccard și Ramey 1996). Toate aceste concluzii ale studiilor arată importanța familiei în asigurarea bunăstării emoționale a indivizilor.

În contextul pandemiei, foarte probabil, cel mai puternic impact asupra vieții de familie l-a avut munca de acasă care a adus cu sine atât efecte pozitive cât și negative. Studiile realizate anterior pandemiei au punctat printre cele negative riscul suprapunerii muncii peste viața de familie, dispariția granițelor dintre cele două și creșterea conflictului muncă-familie (Eurofound și The International Labour Office 2017). Au fost identificate însă și cazuri în care munca de acasă a dus la îmbunătățirea echilibrului muncă-viață și le-a oferit, mai ales femeilor, oportunitatea de a gestiona mai bine sarcinile legate de muncă și familie (Eurofound și The International Labour Office 2017). Evident, contextul pandemic a schimbat modul de manifestare al acestor efecte, adăugând la munca de acasă și alte schimbări.

4. NEVOIA DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ÎN PANDEMIE: BENEFICII ȘI SERVICII SOCIALE

În pandemie suportul familiei a devenit unul dintre determinanții principali ai satisfacției față de viață în general (Bakkeli 2021). Relațiile la nivelul familiei, în mod deosebit cele dintre părinți și adolescenți au suferit modificări semnificative (Cassinat et al. 2021). Sursele externe pentru crearea stării de bine au fost limitate, din cauza carantinei și restricțiilor, ceea ce a însemnat o nevoie de alte resurse interne care țin de individ și care fac necesară o intervenție mult mai complexă decât intervenția psihosocială uzuală (Fraenkel și Cho 2020). Așadar, oferind suport familiei se oferă suport fiecărui membru al acesteia, un suport mult mai eficient și cu efecte mai profunde.

Nu doar funcționarea familiei a fost puternic afectată de contextul familiei, ci și modul în care specialiștii, cercetătorii și practicienii, s-au raportat la aceasta. Așa cum am văzut în capitolele anterioare, în contextul noilor provocări apărute ca urmare a instalării pandemiei, familiile s-au confruntat cu o serie de nevoi și probleme care au perturbat calitatea vieții și au generat niveluri mai scăzute ale satisfacției față de viața de familie. Dificultățile financiare, conflictele, pierderea locului de muncă, reorganizarea sarcinilor în cadrul familiei, adaptarea la noua situație creată, au adâncit nevoia de asistență socială. În cadrul prezentului studiu, vom face referire la asistența socială înțeleasă din prisma accesării și furnizării de servicii și beneficii sociale destinate familiei, atât la nivel internațional, cât și în plan național.

Asistența socială a fost esențială în pandemie, pentru că a avut responsabilitatea de a acoperi nevoile sociale urgente într-un scenariu incert (Redondo-Sama et al. 2020). Printr-o abordare foarte generală, asistența socială cuprinde atât serviciile sociale (înțelese ca orice activități sau măsuri), cât și beneficiile sociale (cum ar fi, sume de bani, bunuri, facilități) care au ca scop sprijinirea persoanelor și familiilor care se confruntă cu nevoi și probleme, în vederea creșterii calității vieții prin asigurarea bunăstării (Legea 292/2011). Este evident că toate acestea pot conduce la creșterea satisfacției vieții de familie, dacă sunt acordate la timp, accesul la servicii este facil și își ating obiectivul de a mobiliza familiile în vederea participării la depășirea situațiilor de vulnerabilitate.

Sectorul serviciilor sociale este definit ca ansamblul serviciilor sociale destinate copiilor, persoanelor cu dizabilități, vârstnicilor sau altor categorii de persoane dezavantajate social, fiind acordate în regim rezidențial sau

nerezidențial (Federation of European Social Employers 2022). Existența unor probleme sau nevoi cu care se confruntă un membru sau mai mulți membrii ai familiei, determină familia să acceseze diverse tipuri de servicii sau beneficii sociale. Pe de altă parte, beneficiile sociale fac referire la orice formă de suplimentare a veniturilor pentru familiile și persoanele vulnerabile, cum ar fi: diverse alocații, indemnizații sau ajutoare financiare or materiale (Legea 292/2011).

Furnizarea serviciilor sociale eficiente în cadrul pandemiei a fost dificilă, fiind necesare mecanisme de reconfigurare a modalităților de acordare a serviciilor mai ales pentru categoriile de beneficiari și familii care locuiesc în zone marginalizate social (Henley et al. 2021). Studiile de specialitate amintesc faptul că cele mai mari dificultăți în accesarea serviciilor au fost întâmpinate de persoanele și familiile dezavantajate social (Federation of European Social Employers 2022; Kelly et al. 2021; Bailly, Louvet și Bourdon 2022). Vorbim în acest sens de o serie de categorii de persoane și familii cum ar fi: familiile monoparentale, persoanele cu dizabilități, familiile sărace, vârstnicii, familiile care aparțin minorităților etnice, persoanele care se confruntă cu diverse afecțiuni, adicții sau probleme de sănătate mintală etc. (Runcan și Runcan 2020). Este util să subliniem faptul că pandemia a fost sursa generatoare de noi situații de vulnerabilitate (pierderea locului de muncă, conflictele, divorțul etc.), crescând astfel numărul de cazuri de persoane și familii care au avut nevoie de servicii și beneficii de asistență socială (Ministerul Muncii și Solidarității Sociale 2022).

Cercetările întreprinse în perioada pandemiei COVID-19 au arătat că nevoile și problemele s-au accentuat pe fondul pandemic, generând astfel situații de riscuri majore pentru familiile și persoanele vulnerabile (Kelly et al. 2021). Acordarea serviciilor a fost o adevărată provocare în contextul multitudinii de probleme întâlnite în familiile dezavantajate: probleme medicale, psihiatrice, relaționale. Toate acestea s-au accentuat pe fondul situațiilor particulare de sărăcie (Bailly, Louvet și Bourdon 2022). În general, cele mai întâlnite probleme sociale în pandemie au fost: violența, pierderea locului de muncă, problemele de sănătate mintală, sărăcia (Patel et al. 2020).

În continuare vom prezenta caracteristicile și scopul furnizării de servicii sociale în rândul diverselor categorii de familii vulnerabile în perioada pandemiei. Serviciile sociale au fost oferite în format digital și hibrid atât copiilor, vârstnicilor, persoanelor cu dizabilități, cât și aparținătorilor acestora. În scopul reducerii contactului direct cu persoanele pentru diminuarea riscurilor îmbolnăvirilor s-au exploatat resursele digitale în oferirea serviciilor sociale.

Factorii stresori declanșați de pandemie în cadrul familiei au determinat un risc mai mare al abuzului asupra copiilor (Kelly et al. 2021). Au fost puse la dispoziție pagini web și instrumente de evaluare și intervenție în caz de abuz

asupra copilului/femeii (Association of Directors of Children's Services 2020). Vizitele privind evaluarea socială a familiei s-au făcut prin intermediul platformelor digitale sau a telefonului. Beneficiarii serviciilor sociale s-au arătat receptivi pentru utilizarea acestor platforme, chiar și în cazul comunicării prin intermediul mesajelor scrise, mai ales în contextul în care aceștia se simțeau mai protejați decât dacă ar fi avut un contact direct (Kelly et al. 2021).

În Anglia, au existat mai multe faze în procesul acordării serviciilor destinate copiilor (Bryant, Parish și Bunyan 2021). Răspunsul inițial (în martie-aprilie 2020) s-a axat în primă fază pe crearea unui sistem de identificare a copiilor vulnerabili și dezvoltarea unor structuri de sisteme de conducere, comunicare și muncă în parteneriat (Bryant, Parish și Bunyan 2021). În cea de-a doua etapă, atunci când o parte din restricții au fost ridicate, s-a urmărit adaptarea și planificarea activităților în contextul recuperării după perioada de lockdown. S-au analizat situațiile noi create pe fondul pandemic, în scopul generării de practici inovative care să vină în sprijinul furnizării de servicii sociale necesare (Bryant, Parish și Bunyan 2021).

În Franța, în familiile cu copii, serviciile de asistență socială au urmărit suportul socio-educational pentru depășirea riscului de abandon școlar (ex. consiliere, mediere) (Cols 2020). Serviciile sociale acordate familiilor au vizat susținerea relațiilor armonioase în familie (Cols 2020).

În Nigeria, au fost făcute vizite în prealabil pentru evaluarea bunăstării copiilor din cadrul familiei în timpul pandemiei, ulterior fiind oferite servicii de consiliere online pentru familii (suport și încurajare pentru menținerea igienei) (Truell 2020). De asemenea, s-a urmărit adaptarea practicilor de protecție socială, protejarea familiilor și a categoriilor marginalizate și s-au alocat prestații și beneficii non-financiare (ex. alimente, suplimente alimentare) (Amadasun 2020).

La nivel internațional, studiile de specialitate amintesc o serie de servicii acordate cu precădere în mediul online, prin intermediul mijloacelor tehnologice moderne sau în formă directă. Aceste servicii și facilități au inclus: consilierea psiho-socială, acordarea de alimente, apă potabilă, obiecte de igienă sau măști de protecție, pentru persoanele și familiile sărace. S-a putut constata că în aceste cazuri riscul de deces era mai mare din cauza lipsei hranei decât riscul de infectare cu virusul SARS CoV2 (Truell 2020; Cols 2020). De asemenea, au fost acordate diferite forme de sprijin material, constând în cărți, jocuri distribuite de serviciile sociale destinate familiilor (Cols 2020). Acestea au avut ca scop sprijinul relațiilor pozitive în cadrul familiilor. Au fost distribuite laptopuri pentru ca elevii din familiile sărace să poată avea acces la educație și la alte servicii sociale care au fost acordate online (Kelly et al. 2021).

Accesul la serviciile sociale în cadrul familiilor dezavantajate a fost diferit în funcție de perioada pandemiei sau de tipurile de servicii solicitate la nivelul sistemelor de asistență socială. În anumite zone, un număr de școli au rămas

deschise pentru copiii din familii dezavantajate și astfel o parte din servicii au putut fi accesate direct prin intermediul asistenților sociali din școli. Alte familii au experimentat beneficiile accesării serviciilor în contextul mediului online (servicii cum ar fi CAMHS, Perinatal Mental Health Services etc.) (Kelly et al. 2021). Furnizorii de servicii sociale s-au asigurat că familiile pot avea acces la servicii în arealul de domiciliu, dacă deplasarea în afară era imposibilă. S-a urmărit sprijinul familiilor în contextul situațiilor de risc și a celor noi create de pandemie (cum ar fi anxietatea) (Kelly et al. 2021). Au existat și situații în care lipsa accesului la servicii a fost generată de închiderea instituțiilor specializate (Cols 2020). Sistarea unor servicii sociale în pandemie, a generat noi riscuri, nevoi și vulnerabilități în familii (Cols 2020). Asistenții sociali au făcut lobby pentru ca serviciile sociale să rămână deschise, accentuând nevoia de continuitate a furnizării serviciilor sociale oferite (Truell 2020). S-a urmărit adaptarea serviciilor sociale la noul context generat de pandemie, pe fondul faptului că perioada de lockdown a creat situații problematice în materie de furnizare și acces la servicii sociale (Truell 2020).

Este evident că în țările în care sistemul de asistență socială este mai dezvoltat, în care digitalizarea serviciilor este în plină ascensiune, familiile și persoanele dezavantajate beneficiază de un acces mai facil la serviciile sociale acordate online. Situația din România în materie de acces și furnizare de servicii sociale a fost și este una problematică, în contextul în care serviciile de asistență socială sunt subdezvoltate, iar serviciile publice de asistență socială nu reușesc să acopere nevoile din cauza subfinanțării (Zamfir și Zamfir 2020).

În plan internațional, referitor la accesul la serviciile medicale al familiilor vulnerabile, s-au raportat situații de dificultate în primirea serviciilor medicale, membrii familiilor dezavantajate social fiind lăsați în „linia din spate” (Redondo-Sama et al. 2020). Ne referim aici la tot ce înseamnă evaluare, tratament și intervenții medicale care au fost acordate cu dificultate, mai ales în contextul în care sistemul medical era supraaglomerat, iar resursele pentru accesarea serviciilor medicale private lipsesc în cazul familiilor vulnerabile. Astfel, familiile sărace cu copii au avut acces scăzut la serviciile de sănătate (Redondo-Sama et al. 2020). Totuși aceste familii au putut beneficia mai ușor de servicii sociale prin care le-au fost evaluate nevoile sociale și furnizate intervenții psiho-sociale (Federation of European Social Employers 2022).

S-au raportat și dificultăți în ceea ce privește accesul la beneficiile sociale, care a fost îngreunat în contextul distanțării fizice, imposibilității accesului în instituții pentru depunerea actelor pentru primirea prestațiilor cuvenite prin drepturile legale în rândul persoanelor și familiilor aflate în situații de risc (Bailly, Louvet și Bourdon 2022). În acest sens, pandemia COVID-19 a creat cadrul pentru reorganizarea serviciilor și beneficiilor sociale (Bailly, Louvet și Bourdon 2022).

După declanșarea pandemiei COVID-19, a început adaptarea în procesul de oferire a serviciilor sociale. Sistemele de asistență socială au valorificat utilizarea internetului, a telefonului și a platformelor online (ex. WhatsApp, Zoom și Skype) pentru menținerea legăturii cu comunitățile și familiile, dezvoltând noi servicii specializate pentru evaluarea și intervenția în situațiile de violență familială și abuz. Acordarea serviciilor în comunitate a fost posibilă prin mobilizarea resurselor comunitare și a asistenților sociali din cadrul comunităților (Truell 2020).

La nivel internațional, adaptarea serviciilor continuă să se realizeze prin intermediul feedback-ului primit de la furnizorii și beneficiarii serviciilor sociale (Redondo-Sama et al. 2020; Truell 2020; Kelly et al. 2021; Federation of European Social Employers 2022). S-au realizat o serie de cercetări, care urmează să fie valorificate în procesul dezvoltării asistenței sociale pentru a răspunde nevoilor apărute post pandemie. În acest sens, reprezentanții serviciilor sociale au făcut o serie de recomandări în vederea creșterii calității și diversificării serviciilor sociale (Federation of European Social Employers 2022). Astfel, îmbunătățirea imaginii și vizibilității sectorului de servicii sociale este foarte importantă. În pandemie, autoritățile au conștientizat valoarea suportului social prin furnizarea de servicii sociale și nevoia de dezvoltare a acestora. Investiția în sectorul social este stringentă. Aceasta implică alocarea mai multor resurse și creșterea finanțării furnizorilor de servicii sociale (Federation of European Social Employers 2022). Pe fondul diversificării și creșterii nevoilor de îngrijire tot mai mari în următorii ani, post-pandemie, se remarcă de o importanță covârșitoare necesitatea dezvoltării și digitalizării serviciilor sociale. Pandemia a arătat că tehnologia poate fi utilizată ca resursă complementară intervențiilor față în față. În vederea facilitării accesului la servicii sunt importante menținerea dialogului social și acțiunile de parteneriat social, care și-au dovedit eficiența (Federation of European Social Employers 2022).

În concluzie, pe fondul pandemic a fost necesară o reconstituire și readaptare a serviciilor sociale. Chiar dacă la nivel internațional au fost adoptate o serie de măsuri care vizau mai ales aspectele medicale, asistenții sociali au pledat pentru adaptare, continuitate și acces la servicii sociale, mai ales pentru persoanele și familiile dezavantajate social. Creșterea inegalităților sociale în această perioadă indică nevoia unei investiții mai consistente în sectorul serviciilor sociale.

5. METODOLOGIA CERCETĂRII

Literatura de specialitate dedicată cercetării problematicei familiei în pandemie trasează câteva dimensiuni, domenii care au suferit modificări și au afectat astfel viața de familie. Foarte importante s-au dovedit a fi schimbările de ordin economic, social și cele ce țin de echilibrul familie muncă. Puține studii au abordat sănătatea în contextul familiei sau satisfacția în raport cu viața de familie în contextul pandemic. Au fost analizate însă nevoile cu care s-a confruntat și modul în care serviciile de suport, serviciile sociale au venit în întâmpinarea lor. Pornind de la aceste dimensiuni majore, ne-am propus să observăm care au fost schimbările pe care pandemia le-a adus la nivelul familiei din România

Scopul studiului este identificarea schimbărilor produse la nivelul vieții de familie în pandemie, influența acestor schimbări asupra satisfacției în raport cu viața de familie și nevoia de asistență socială.

5.1. Obiectivele studiului

La baza culegerii datelor, dar și a analizelor realizate ulterior, au stat următoarele obiective ale cercetării:

Analiza relației dintre schimbările produse la nivelul relațiilor din interiorul familiei și satisfacția în raport cu viața de familie.

Analiza relației dintre echilibrul familie muncă și satisfacția față de viața de familie.

Analiza relației dintre schimbările produse la nivelul structurii timpului și activităților și satisfacția în raport cu viața de familie.

Analiza relației dintre situația profesională și temerile legate de viitor și satisfacția în raport cu viața de familie.

Identificarea serviciilor și beneficiilor sociale accesate în perioada pandemiei.

5.2. Universul cercetării și eșantionarea

Populația vizată de studiul nostru este reprezentată de persoanele adulte din România. Eșantionul este unul reprezentativ la nivel național, stratificat după mediul de rezidență, vârstă, gen, nivelul de educație și regiunea geografică

de dezvoltare. Eroarea standard de selecție este de aproximativ $\pm 3\%$, la un nivel de încredere de 95%. Rata de răspuns a fost de 33%, iar rata de abandon, 20%. Numărul de subiecți incluși în eșantionul care stă la baza analizelor noastre este de 1104. Având în vedere faptul că distribuția respondenților în funcție de mediul de rezidență nu se suprapune pe distribuția la nivelul populației, analizele prezentate sunt bazate pe eșantionul ponderat după mediul de rezidență.

5.3. Metoda de cercetare și colectarea datelor

Metoda utilizată pentru culegerea datelor a fost ancheta pe bază de chestionar, iar instrumentul, chestionarul administrat telefonic. Acesta a fost elaborat de către echipa de cercetători din cadrul Centrului pentru Cercetare Socială din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Datele au fost culese de către Institutul de cercetare CC SAS Cluj-Napoca, în perioada 16 septembrie-22 octombrie 2021, utilizând metoda CATI RDD.

5.4. Operaționalizarea conceptelor

Variabilele propuse spre analiză în obiectivele cercetării au fost operaționalizate și, pornind de la indicatorii rezultați, au fost construite întrebările. Acest demers este prezentat în detaliu mai jos, în Tabelul 1.

Tabel 1: Variabile, indicatori, întrebări

INDICATOR	ÎNTREBARE
Satisfacția în raport cu viața de familie	
Mulțumirea în raport cu viața de familie în prezent	Pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă complet nemulțumit, iar 10 foarte mulțumit, cât de mulțumit sunteți în prezent cu viața dvs. de familie? Complet nemulțumit 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Foarte mulțumit
Mulțumirea față de familie în pandemie comparativ cu perioada anterioară	Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară; dezacord puternic; dezacord; nici dezacord, nici acord; acord; acord puternic
Schimbări la nivelul relațiilor intrafamiliale	
Schimbări la nivelul relației cu ceilalți membri ai familiei	În perioada pandemiei, relațiile cu membrii familiei, comparativ cu perioada anterioară, au fost: Mai tensionate; La fel; Mai armonioase; Nu pot aprecia (a nu se citi de către operator)
Schimbări la nivelul relației cu partenerul	Care dintre următoarele afirmații descrie cel mai bine relația dvs. cu partenerul/a în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară? relația a fost mult mai bună; relația a fost mai bună; relația a fost la fel; relația a fost mai rea; relația a fost mult mai rea; Nu este cazul

INDICATOR	ÎNTREBARE
Prezența copiilor minori	Aveți copii minori în întreținere? Da; Nu
Prezența copiilor mai mici de 10 ani	Din câte persoane (inclusiv dvs.) este formată gospodăria dvs.? Dintre care: Persoane în vârstă de 18 ani și peste? __ __ Copii între 11-17 ani __ __ Copii în vârstă de 10 ani sau mai mici __ __
Prezența copiilor mai mari de 10 ani	Din câte persoane (inclusiv dvs.) este formată gospodăria dvs.? Dintre care: Copii între 11-17 ani __ __
Persoane peste 18 ani	Din câte persoane (inclusiv dvs.) este formată gospodăria dvs.? Dintre care: Persoane în vârstă de 18 ani și peste? __ __
Prezența persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste	Din câte persoane (inclusiv dvs.) este formată gospodăria dvs.? Dintre care: Persoane în vârstă de 65 ani și peste? __ __
Nevoia copiilor de sprijin în activități educaționale	În perioada pandemiei, copiii mei au avut nevoie de sprijinul meu în privința activităților educaționale: Deloc; În foarte mică măsură; În mică măsură; În mare măsură; În foarte mare măsură; În totalitate
Distribuirea sarcinilor ca sursă de conflict	Împărțirea sarcinilor în gospodărie, în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, a fost o sursă permanentă de conflict cu ceilalți membri ai familiei: dezacord puternic; dezacord; nici dezacord, nici acord; acord; acord puternic
Persoana care a petrecut cel mai mult timp cu copilul/copiii	Cine a petrecut timp cu copiii în perioada pandemiei: Doar mama; Doar tata; Ambii, dar mai mult mama; Ambii, dar mai mult tatăl; Ambii în egală măsură; Alte persoane. Cine? _____
Echilibrul familie-muncă	
Conflict muncă-familie	În perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, activitatea de la locul de muncă v-a afectat viața de familie: Mai mult ; La fel; Mai puțin; Nu este cazul
Conflict familie muncă	În perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, viața de familie v-a afectat activitatea de la locul de muncă: Mai mult; La fel; Mai puțin; Nu este cazul
Conflict sarcini legate de copii muncă	În ce măsură sarcinile legate de copii v-au afectat activitatea profesională, în timpul pandemiei, comparativ cu perioada anterioară: În foarte mică măsură; În mică măsură; Nici în mică, nici în mare măsură; În mare măsură; În foarte mare măsură
Locul de unde au lucrat	De la începutul pandemiei, în care dintre situațiile de mai jos vă regăsiți: Am lucrat tot timpul de la sediul companiei; Am lucrat mai mult la sediul companiei; Am lucrat mai mult de acasă; Am lucrat tot timpul de acasă
Timpul alocat activităților de muncă în pandemie	În perioada pandemiei, următoarele activități au ocupat mai mult sau mai puțin timp decât în perioada anterioară: Activitățile remunerate: mai mult; la fel; mai puțin

INDICATOR	ÎNTREBARE
Structura timpului și a activităților	
Timpul alocat activităților gospodărești, de muncă și de recreere în pandemie	În perioada pandemiei, următoarele activități au ocupat mai mult sau mai puțin timp decât în perioada anterioară: Activitățile gospodărești: mai mult; la fel; mai puțin Activitățile de recreere: mai mult; la fel; mai puțin Activitățile remunerate: mai mult; la fel; mai puțin
Timpul alocat copiilor pentru învățare și recreere	Cum evaluați timpul pe care l-ați alocat pentru următoarele activități în perioada pandemiei: Supravegherea și sprijinul copilului/copii în activitățile de învățare online: Foarte puțin; Puțin; Nici puțin, nici mult; Mult; Foarte mult; Nu este cazul Activitățile de recreere desfășurate împreună cu copilul/copiii: Foarte puțin; Puțin; Nici puțin, nici mult; Mult; Foarte mult; Nu este cazul
Temeri legate de viitor	
Teama de pierdere a locului de muncă	Mă tem că îmi pot pierde locul de muncă în viitorul apropiat: În foarte mică măsură; În mică măsură; În mare măsură; În foarte mare măsură
Teama de reducere a veniturilor	Mă tem că veniturile mele s-ar putea micșora în viitorul apropiat: În foarte mică măsură; În mică măsură; În mare măsură; În foarte mare măsură
Îngrijorarea privind evoluția pandemiei	În ce măsură sunteți îngrijorat de evoluția pandemiei de Covid-19 în viitorul apropiat? Deloc sau foarte puțin îngrijorat; Nu prea îngrijorat; Destul de îngrijorat; Foarte îngrijorat
Situția profesională	
Locul de unde au lucrat	De la începutul pandemiei, în care dintre situațiile de mai jos vă regăsiți: Am lucrat tot timpul de la sediul companiei; Am lucrat mai mult la sediul companiei; Am lucrat mai mult de acasă; Am lucrat tot timpul de acasă
Status ocupațional	În prezent, aveți un loc de muncă? Da; Nu
Se află în căutarea unui loc de muncă	În prezent sunteți în căutarea unui loc de muncă? Da, caut în mod activ un loc de muncă; Nu sunt în căutarea unui loc de muncă
Momentul pierderii locului de muncă	În care din următoarele situații vă aflați? Am avut un loc de muncă dar l-am pierdut de curând (în ultimele 6 luni); Nu mai am un loc de muncă de cel puțin un an ; Nu mai am un loc de muncă de cel puțin 5 ani
Tipul de normă	Norma dumneavoastră de muncă este: Normă întreagă; Normă parțială
Accesarea serviciilor sociale	
Tipul de servicii accesate	Din lista de mai jos, care au fost serviciile de care dumneavoastră sau membrii familiei dvs. ați beneficiat în perioada pandemiei? (răspuns multiplu): Servicii de consiliere psihologică; Servicii de îngrijire și asistență socială (masă caldă/pachete alimentare, îngrijire persoană cu dizabilități, informare și consiliere, îngrijire la domiciliu persoană vârstnică); Servicii educaționale de suport (servicii de supraveghere pentru copii, servicii de ajutor la teme, etc.); Servicii de cazare în centre specializate (pentru vârstnici/persoane cu dizabilități/persoane victime ale violenței domestice); Alte tipuri de servicii: _____; Niciunul dintre serviciile de mai sus

INDICATOR	ÎNTREBARE
Cel mai util serviciu	Dintre serviciile alese la întrebarea de mai sus, care v-a ajutat cel mai mult?
Dificultatea accesării serviciilor sociale	Cum apreciați că a fost accesul la serviciile sociale pentru familia dvs. în perioada pandemiei? Ușor, nu am întâmpinat dificultăți; Rezonabil, am întâmpinat unele dificultăți, dar s-au rezolvat; Dificil, cu greu am reușit să obțin ajutoarele necesare; Imposibil, nu am avut acces la ajutoare și resursele necesare de sprijin; Nu e cazul/nu am solicitat
Dificultatea accesării serviciilor medicale	Cum apreciați că a fost accesul la serviciile medicale pentru familia dvs. în perioada pandemiei? Ușor, nu am întâmpinat dificultăți; Rezonabil, am întâmpinat unele dificultăți, dar s-au rezolvat; Dificil, cu greu am reușit să obțin ajutorul necesare; Imposibil, nu am avut acces la ajutorul și resursele medicale necesare; Nu e cazul/nu am solicitat
Ajutoare primite	Alegeți din lista de mai jos ajutoarele financiare/materiale de care a beneficiat familia dvs. în perioada pandemiei (operator: citește și textul din paranteze): Ajutoare financiare pentru familie (Indemnizație pentru creșterea copilului, Alocație pentru susținerea familiei; Ajutor social pentru asigurarea venitului minim garantat; Ajutoare pentru încălzirea locuinței; Ajutoare pentru înmormântare); Ajutoare financiare pentru muncă (Indemnizație de șomaj tehnic; Stimulentul de inserție); Ajutoare financiare pentru persoane cu dizabilități (Indemnizație lunară, Indemnizație de însoțitor); Ajutoare/materiale pentru prevenirea infecției cu COVID-19 (dezinfecțante, măști și mănuși de unică folosință, altele...); Alte ajutoare/facilități: _____

5.5. Analiza datelor

Pentru a atinge obiectivele propuse în studiu au fost realizate atât analize univariate cât și analize bivariate. Analizele univariate au fost considerate relevante din trei motive: mare parte dintre întrebări au un conținut comparativ, iar răspunsurile sunt utile pentru a identifica felul în care pandemia a afectat viața de familie; vin să completeze o imagine pe care numărul mic de relații de asociere semnificative din punct de vedere statistic (care poate fi explicat fie prin caracterul foarte specific al satisfacției în raport cu viața de familie, fie prin numărul insuficient de cazuri și o distribuție neuniformă a răspunsurilor) nu o poate crea; în cazul întrebărilor care vizează populații și situații specifice, numărul mic de cazuri nu a permis analize statistice mai complexe care să poată pună în relație variabila independentă (spre exemplu accesul la servicii sociale) și satisfacția în raport cu viața de familie.

Analizele bivariate au pus în relație variabilele independente și satisfacția în raport cu viața de familie cu ajutorul a două teste și anume testul t , în cazul variabilelor independente binare și Anova, în cazul celor cu mai mult de două categorii. În secțiunea de analiză a datelor, în cazul analizelor bivariate au fost prezentate doar rezultatele care au la bază relații de asociere semnificative, din punct de vedere statistic, între variabile.

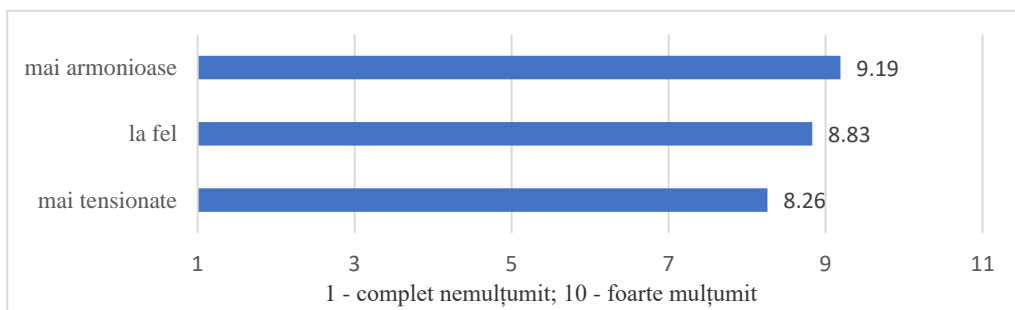

6. SCHIMBĂRI PRODUSE ÎN PANDEMIE ȘI SURSE ALE SATISFACȚIEI ÎN RAPORT CU VIAȚA DE FAMILIE, LA NIVELUL POPULAȚIEI STUDIMATE

În acest capitol vom prezenta schimbările survenite la nivelul vieții de familie în pandemie și influența acestora asupra satisfacției față de viața de familie. Pentru a măsura mulțumirea în raport cu viața de familie, au fost folosiți doi indicatori: *Cât de mulțumit sunteți în prezent cu viața dvs. de familie?* și *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară*. Aceștia au fost puși în relație cu diverși alți indicatori ce pot avea rol de predictor. Rezultatele analizelor bivariate prezentate au la bază relații de asociere semnificative, conform testelor statistice utilizate (t sau ANOVA). Pentru o imagine mai clară a vieții de familie în pandemie, au fost adăugate și câteva analize de frecvențe care măsoară direct diferențele percepute de subiecți în pandemie comparativ cu perioada anterioară.

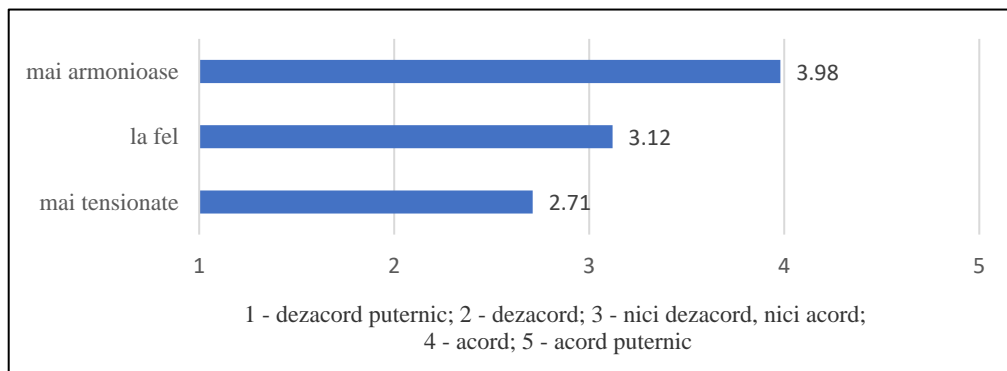
6.1. Relațiile din interiorul familiei

O dimensiune importantă a familiei o reprezintă relațiile dintre membrii acesteia. Rezultatele studiului nostru arată că relațiile armonioase se traduc într-un scor mai ridicat al nivelului de satisfacție în raport cu viața de familie. Astfel, subiecții care au declarat că, în perioada pandemiei relațiile cu membrii familiei, comparativ cu perioada anterioară, au fost mai armonioase, au obținut cel mai înalt nivel de satisfacție, și anume 9,19, pe o scală în 10 trepte (Figura 1).

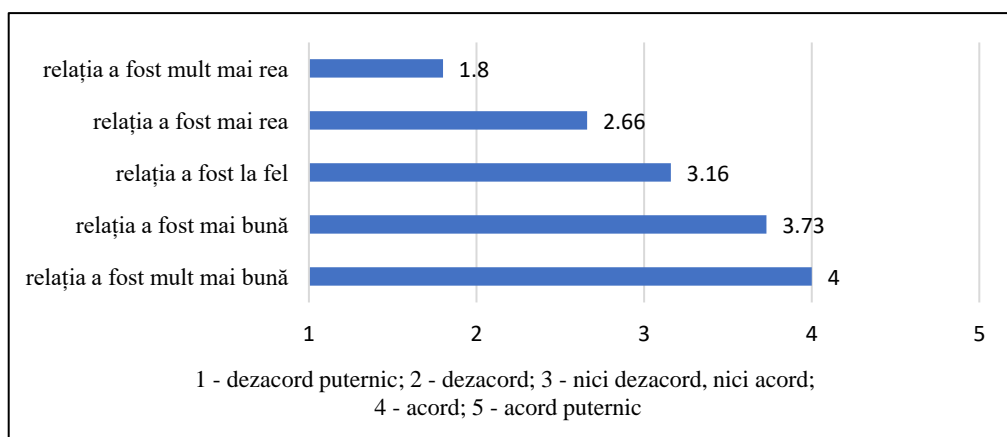
Figura 1: Scorurile mulțumirii cu viața de familie în funcție de cum au fost relațiile cu membrii familiei în pandemie, comparativ cu perioada anterioară

Și în ceea ce privește evaluarea afirmației *Viața de familie în perioada pandemiei mi-a adus mai multă mulțumire, comparativ cu perioada anterioară*, respondenții care au avut relații mai armonioase cu membrii grupului familial au înregistrat cel mai ridicat scor, respectiv 3,98, pe o scală Likert (Figura 2).

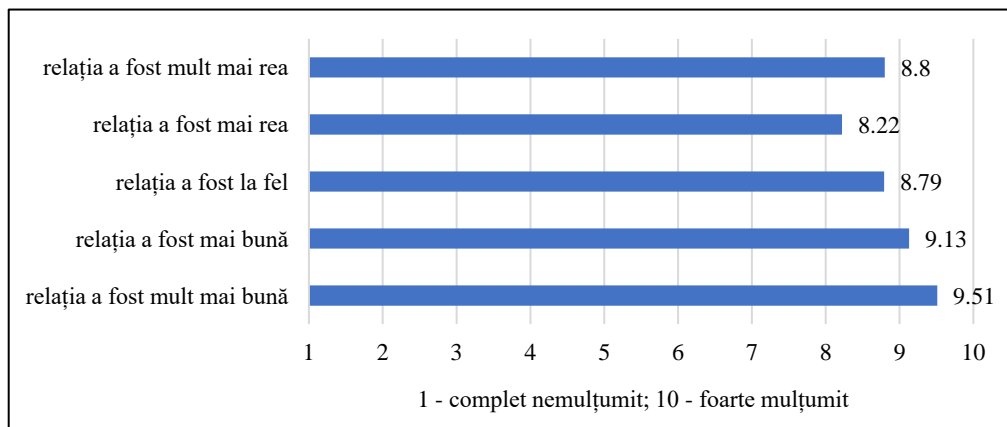
Figura 2: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară*, în funcție de cum au fost relațiile cu membrii familiei

O relație puternică de asociere a fost identificată și între evaluarea relației cu partenerul și mulțumirea adusă de viața de familie. Astfel, cei care au declarat că relația cu partenerul a fost *mult mai bună* în pandemie, au înregistrat cel mai ridicat scor, respectiv 4, la evaluarea afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei*, în timp ce persoanele care au spus că relația a fost *mult mai rea* au obținut un scor semnificativ mai mic, 1,8 (Figura 3).

Figura 3: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară*, în funcție de cum a fost relația cu partenerul

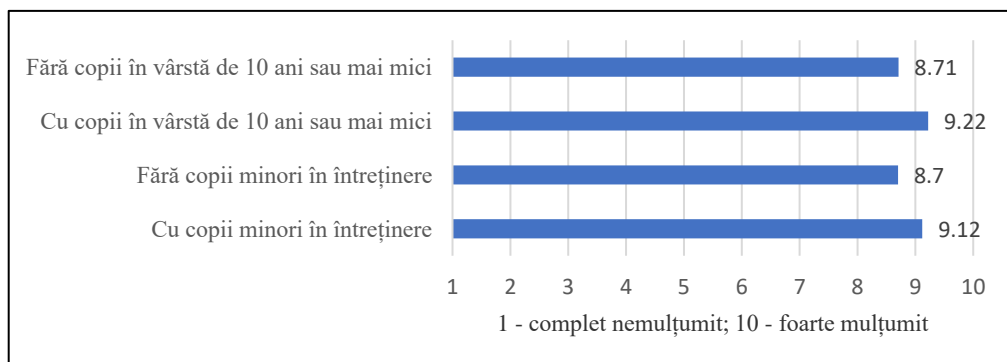
Relația cu partenerul a avut o influență semnificativă și asupra satisfacției în raport cu viața de familie evaluată la momentul realizării cercetării. Astfel, cei care au afirmat că relația cu partenerul a fost mult mai bună pe perioada pandemiei au înregistrat și cel mai înalt scor al satisfacției față de viața de familie, și anume, 9,51, pe o scală în 10 trepte (Figura 4).

Figura 4: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de cum a fost relația cu partenerul în pandemie comparativ cu perioada anterioară

Rezultatele prezentate mai sus se regăsesc și în alte studii care spun că o familie funcțională asigură membrilor acesteia bunăstare emoțională, nivele mai ridicate de satisfacție și mulțumire (Huang et al. 2022), dar și o adaptare mai bună la izolarea socială produsă de contextul pandemic (Ayuso et al. 2020).

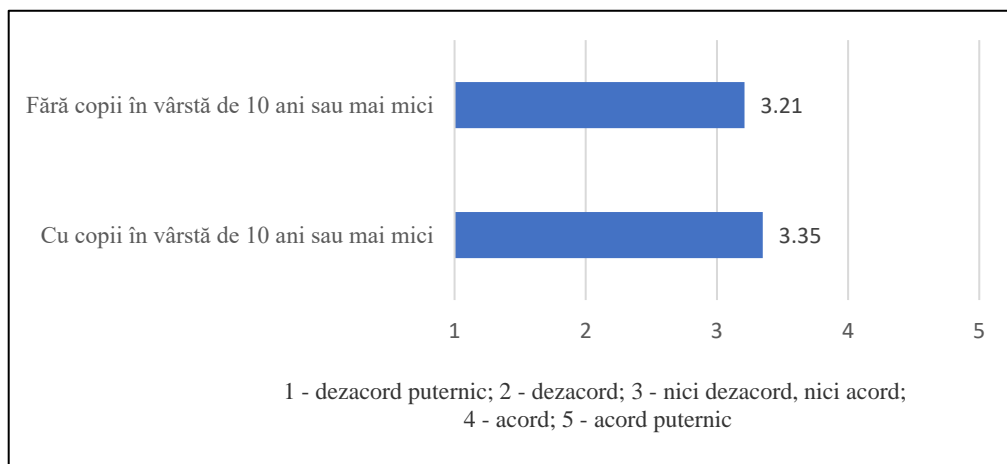
Prezența copiilor este o altă variabilă care face diferența atunci când este măsurată mulțumirea față de viața de familie. Astfel, respondenții care au declarat că au copii minori, au înregistrat un scor mai ridicat al satisfacției cu viața de familie, mai exact 9,12. Și mai mulțumiți cu viața de familie s-au declarat cei care au copii în vârstă de 10 ani sau mai mici. (Figura 5).

Figura 5: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de vârsta copiilor

Se poate spune că prezența copiilor minori reprezintă o sursă pentru mulțumirea adusă de viața de familie, concluzie susținută și de alte cercetări realizate în perioada pandemiei (Kanewischer et al. 2022; Kalil, Mayer și Shah 2020).

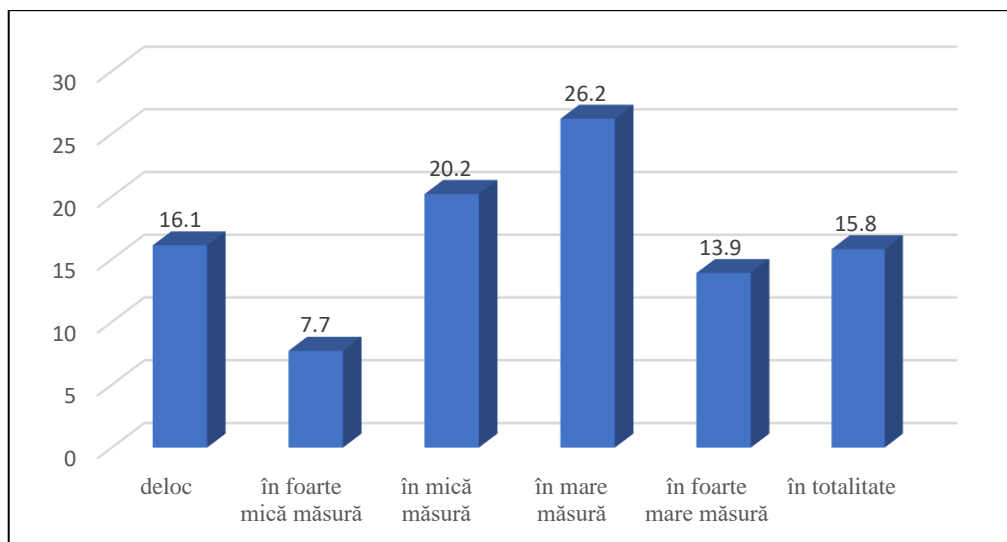
Atunci când a fost pusă în discuție mulțumirea cu viața de familie pe perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, din asocierile statistice realizate utilizând testul t, a reieșit că persoanele cu copii în vârstă de 10 ani sau mai mici au fost mai mulțumite de viața de familie în pandemie, obținând un scor de 3,35 pe scala Likert (Figura 6).

Figura 6: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de vârsta copiilor*

Deși prezența copiilor mai mici de 10 ani aduce cu sine numeroase responsabilități, reprezintă, totodată, o sursă de mulțumire, situație ce nu s-a observat în cazul copiilor cu vârstă cuprinsă între 11 și 17 ani. Nici prezența persoanelor peste 18 ani și a celor peste 65 nu a adus modificări la nivelul mulțumirii cu viața de familie, conform rezultatelor studiului nostru. Acest rezultat poate fi întărit de concluziile studiului lui Kiecolt (2003) care spune că pentru părinții cu copii sub 6 ani acasă este un loc mai important decât locul de muncă. Acest fapt face ca izolarea forțată din perioada pandemiei să fie de fapt o oportunitate pentru membrii familiei de a petrece mai mult timp împreună.

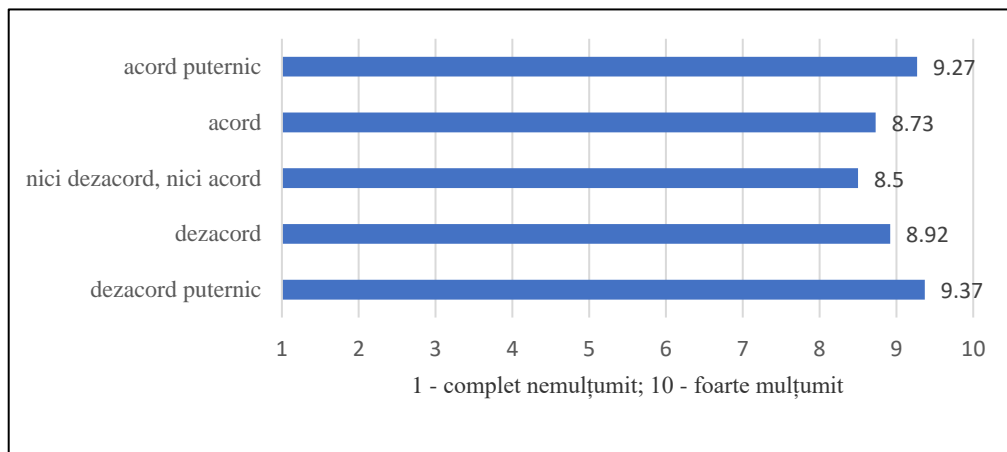
În ceea ce privește responsabilitățile părinților, rezultatele studiului nostru arată că în majoritatea cazurilor copiii minori au avut nevoie de sprijinul părinților în activitățile educaționale (Figura 7).

Figura 7: Nevoia copiilor de sprijin în activitățile educaționale (%)

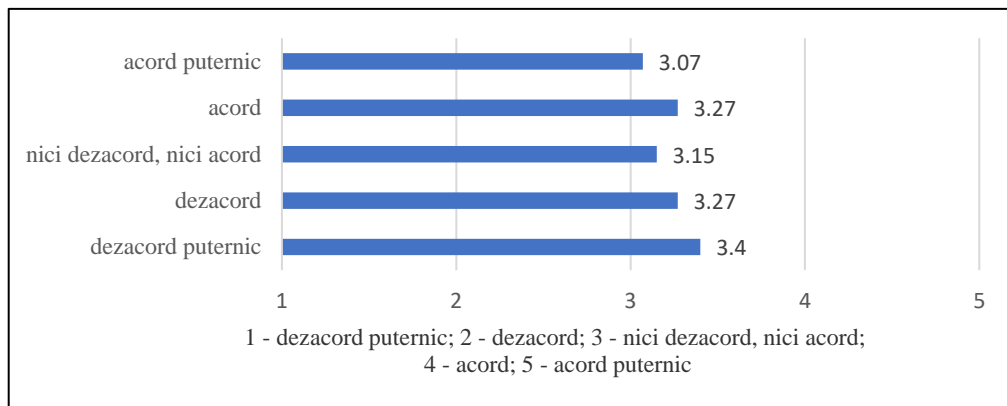
Cu toate acestea, analize mai aprofundate au arătat că o nevoie mai mare de sprijin nu a avut o influență semnificativă din punct de vedere statistic asupra mulțumirii față de viața de familie.

Alături de prezența copiilor și percepția împărțirii sarcinilor în gospodărie a reprezentat o sursă a satisfacției cu viața de familie. Cei care nu au fost de acord cu afirmația: *Împărțirea sarcinilor în gospodărie, în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, a fost o sursă permanentă de conflict cu ceilalți membri ai familiei*, au înregistrat cel mai înalt scor al satisfacției cu viața de familie, mai exact 9,37 (Figura 8)

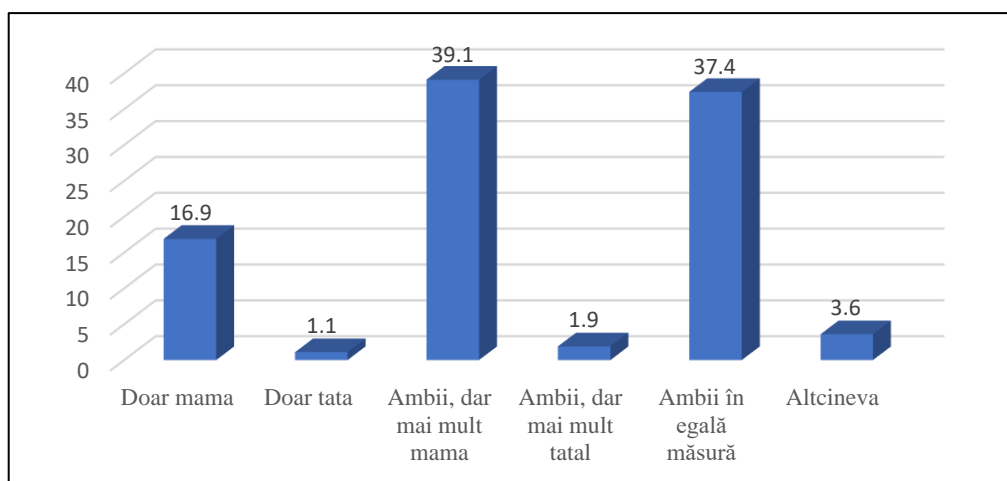
Figura 8: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de percepția împărțirii sarcinilor în gospodărie, în perioada pandemiei ca sursă de conflict cu ceilalți membri ai familiei

Și când se pune în discuție satisfacția adusă de viața de familie în pandemie, comparativ cu perioada anterioară, familiile pentru care împărțirea sarcinilor nu a fost o sursă de conflict au înregistrat cel mai ridicat scor, respectiv 3,4 (Figura 9).

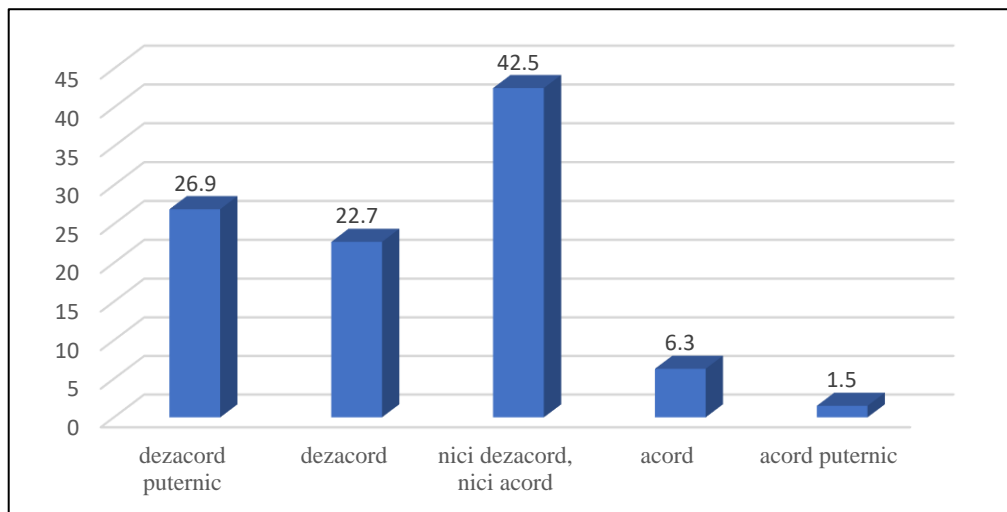
Figura 9: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară*, în funcție de percepția împărțirii sarcinilor în gospodărie ca sursă de conflict cu ceilalți membri ai familiei

Un argument pentru corectitudinea împărțirii sarcinilor în familie pot fi răspunsurile înregistrate la întrebarea: *Cine a petrecut timp cu copiii în perioada pandemiei?*, datele din graficul de mai jos arătând o implicare în egală măsură a părinților, în cazul a 37,4% dintre respondenți, și o implicare a ambilor, dar cu balanța înclinată mai mult spre mama, în cazul a 39,1% dintre subiecți (Figura 10).

Figura 10: Cine a petrecut timp cu copiii în perioada pandemiei (%)

Un aspect pozitiv poate fi însă faptul că pandemie nu a transformat împărțirea sarcinilor într-o sursă de conflict pentru marea majoritate a subiecților. Astfel, aproximativ 50% dintre respondenți au răspuns cu *dezacord puternic* și *dezacord* la această întrebare. Relevant este și procentul celor indeciși, 42,5%, ceea ce înseamnă că fie nu au putut aprecia, fie diferența dintre cele două perioade nu a fost una semnificativă (Figura 11).

Figura 11: Distribuția răspunsurilor la evaluarea afirmației *Împărțirea sarcinilor în gospodărie, în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, a fost o sursă permanentă de conflict cu ceilalți membri ai familiei (%)*

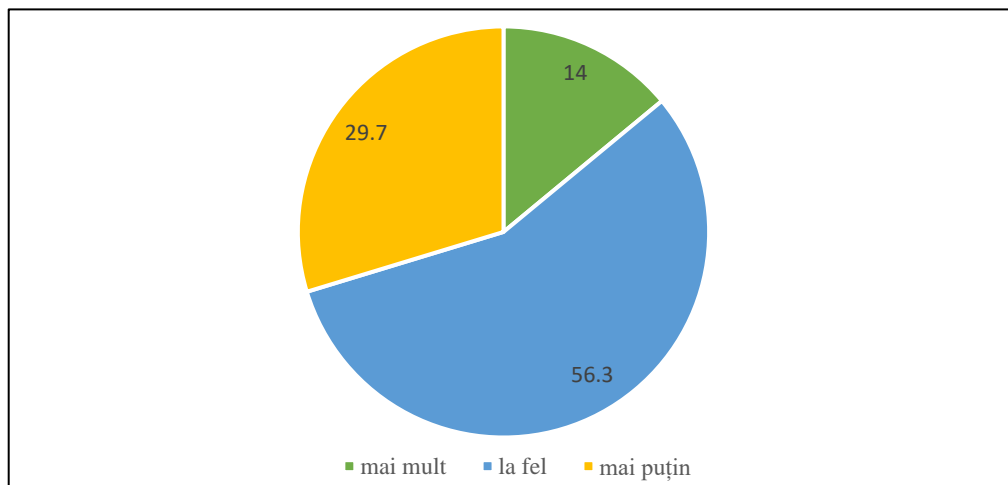
Din rezultatele prezentate reiese că pandemia nu a venit cu schimbări majore în ceea ce privește relațiile din familie ceea ce poate sublinia un nivel ridicat de reziliență al familiilor în perioade de criză. Printre factorii care influențează mulțumirea cu viața de familie putem puncta: relațiile armonioase cu membrii familiei, relația mai bună cu partenerul, prezența copiilor minori, în mod special a copiilor cu vârsta de 10 ani sau mai mici, lipsa conflictelor în împărțirea sarcinilor.

6.2. Echilibrul familie-muncă

Echilibrul familie-muncă va fi măsurat atât din perspectiva conflictului muncă-familie, cât și din perspectiva conflictului familie-muncă. Impactul perceput al pandemiei asupra conflictului muncă-familie nu a fost unul foarte puternic, conform rezultatelor studiului nostru. Pentru 56,3% dintre respondenți, activitatea de la locul de muncă a afectat viața de familie la fel ca și înaintea pandemiei. Pentru 29,7% efectul a fost chiar unul pozitiv, pandemia reducând influența muncii asupra vieții de familie (Figura 12). Studii anterioare

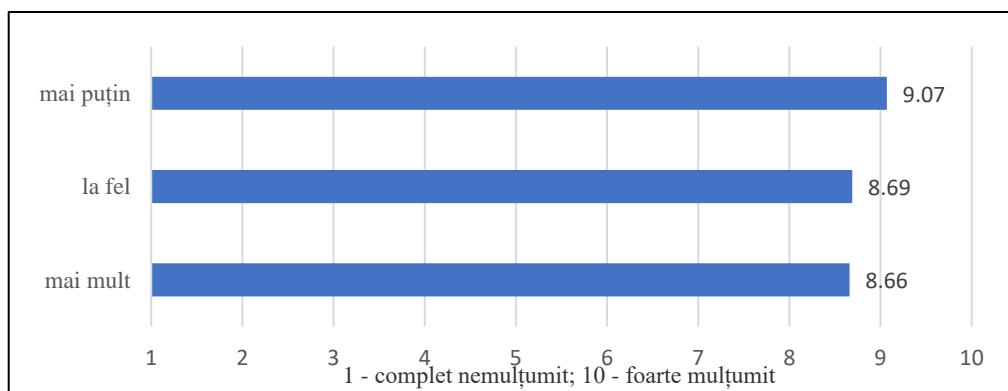

pandemiei au arătat că munca de acasă poate contribui la echilibrul familie-muncă (Eurofound and the International Labour Office 2017), dar contextul pandemic a venit și cu alte transformări care au accentuat conflictul muncă-familie (ErdiRencelebi et al. 2022).

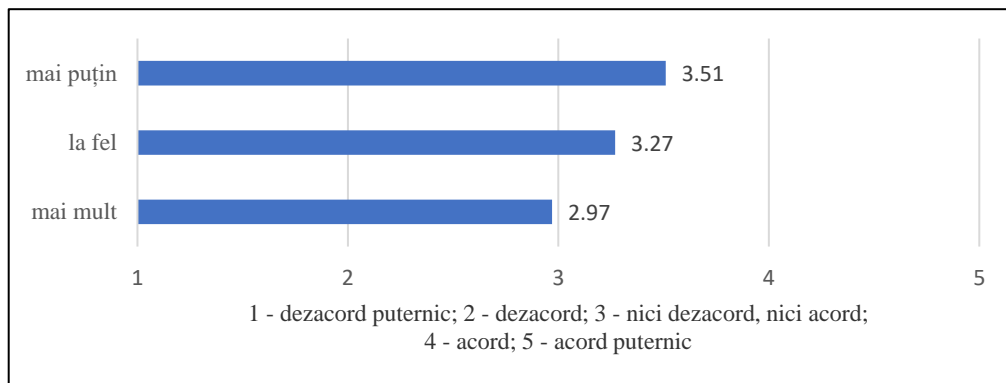
Figura 12: Cum a afectat activitatea de la locul de munca viața de familie în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioara (%)

Analizele mai în profunzime arată că acest conflict muncă-familie este strâns legat de mulțumirea cu viața de familie. Subiecții care au afirmat că în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, activitatea de la locul de muncă le-a afectat mai puțin viața de familie, au înregistrat scorul cel mai ridicat al satisfacției cu viața de familie la momentul completării chestionarului, 9,07 (Figura 13)

Figura 13: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de cum a afectat activitatea de la locul de munca viața de familie în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară

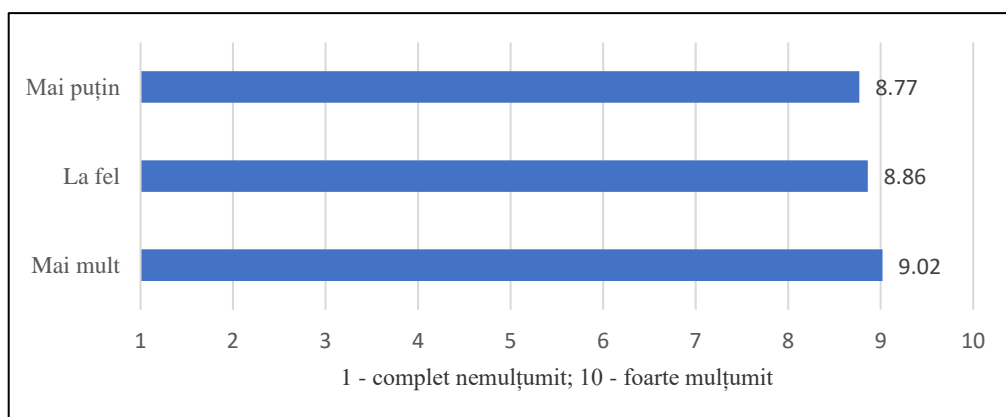
De asemenea, cei în cazul cărora munca le-a afectat mai puțin viața de familie s-au bucurat de mai multă mulțumire din partea familiei, scorul obținut pe o scală Likert fiind de 3,51 (Figura 14).

Figura 14: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară în funcție de cum a afectat activitatea de la locul de muncă viața de familie*

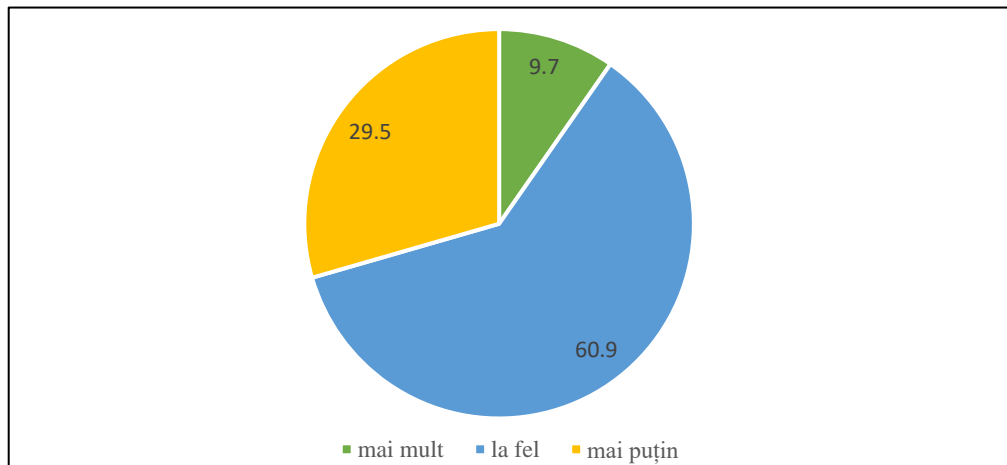
Putem extrage de aici concluzia că un nivel scăzut al conflictului muncă-familie înseamnă un nivel mai ridicat al mulțumirii față de viața de familie.

Interesant este faptul că, cei care au declarat că în perioada pandemiei, activitățile remunerate (munca) le-au ocupat mai mult timp, sunt mai mulțumiți de viața de familie, comparativ cu cei care au spus că le-au ocupat mai puțin sau același timp (Figura 15). Această solicitare însă din partea locului de muncă nu a adus mai multă mulțumire comparativ cu perioada de dinaintea pandemiei, relația de asociere cu acest item nefiind una semnificativă din punct de vedere statistic.

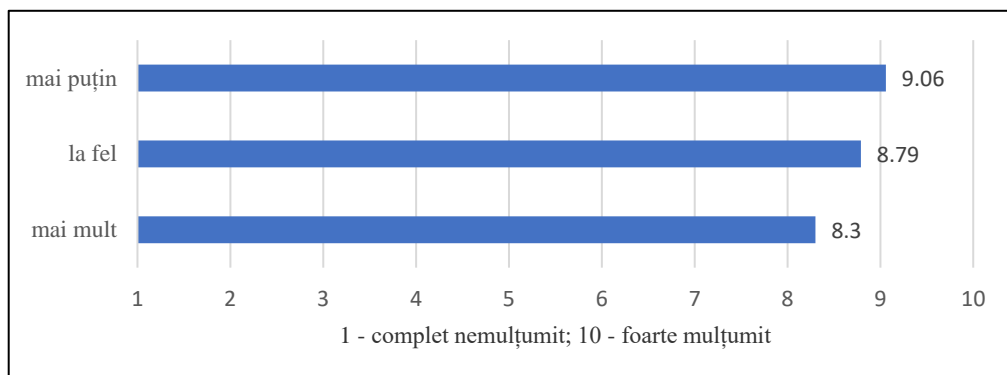
Figura 15: Scorurile mulțumirii cu viața de familie pe o scală de la 1 la 10, în funcție de timpul ocupat de activitățile remunerate în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară

Și când vorbim de conflictul familie-muncă, ponderea celor care au fost afectați de schimbări în sens negativ la acest nivel, în perioada pandemiei, este destul de scăzută. Doar 9,7% dintre subiecți au spus că viața de familie le-a afectat mai mult activitatea de la locul de muncă pe perioada pandemiei. Pentru 60,9% situația a rămas aceeași (Figura 16).

Figura 16: Cum a afectat viața de familie activitatea de la locul de muncă în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%)

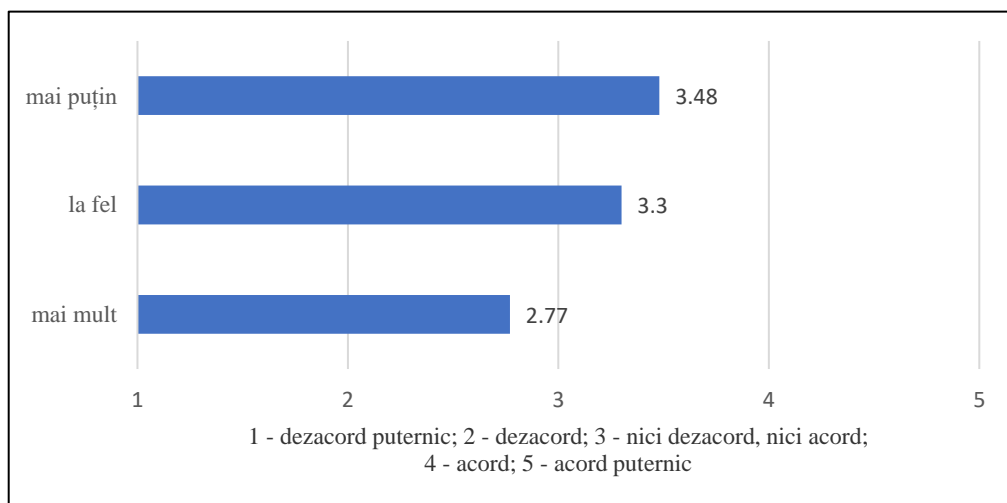
Influența familiei asupra activităților de la locul de muncă se asociază mai puternic (față de conflictul muncă-familie), cu satisfacția cu viața de familie, conform analizelor statistice realizate. Cei care au afirmat că în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, viața de familie le-a afectat activitatea de la locul de muncă mai puțin, au înregistrat cel mai ridicat scor al satisfacției în raport cu viața de familie, 9.06, apropiat de cel înregistrat în cazul conflictului muncă-familie Figura 17).

Figura 17: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de cum a afectat viața de familie activitatea de la locul de muncă, în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară

Merită însă subliniat faptul că cei care înregistrează cel mai scăzut scor al satisfacției sunt cei care declară că în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, viața de familie le-a afectat activitatea de la locul de muncă mai mult, 8,30 (Figura 17), un scor mai scăzut comparativ cu cei care spun că activitatea de la locul de muncă le-a afectat mai mult viața de familie, 8,66 (Figura 13).

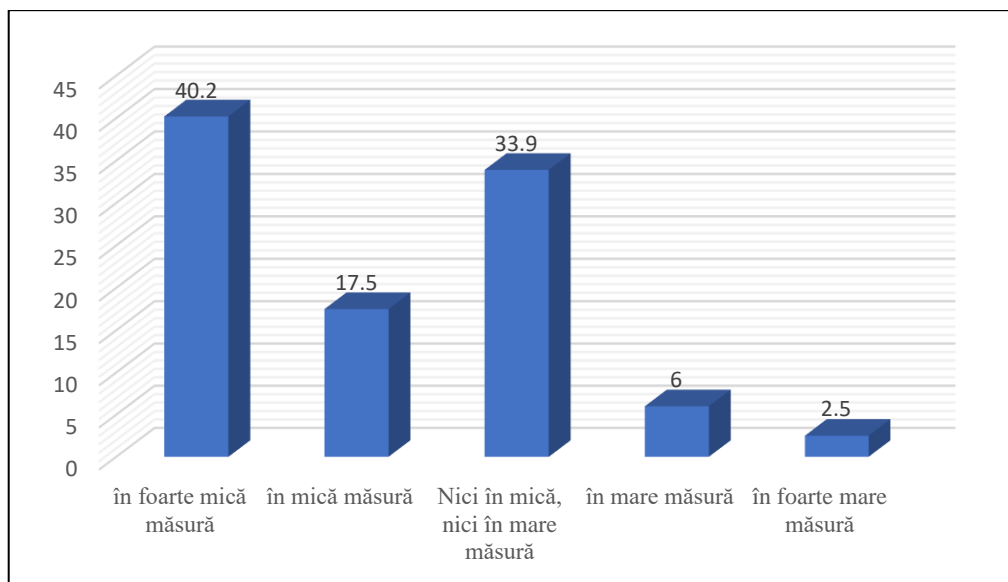
O relație de asociere la fel de puternică se înregistrează și între influența familiei asupra muncii și mulțumirea adusă de viața de familie în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară. Persoanele în cazul cărora familia a influențat mai puțin activitățile de la locul de muncă au înregistrat o medie a răspunsurilor de 3,48 atunci când au evaluat mulțumirea adusă de familie pe perioada pandemiei (Figura 18).

Figura 18: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară, în funcție de cum a afectat viața de familie activitatea de la locul de muncă*

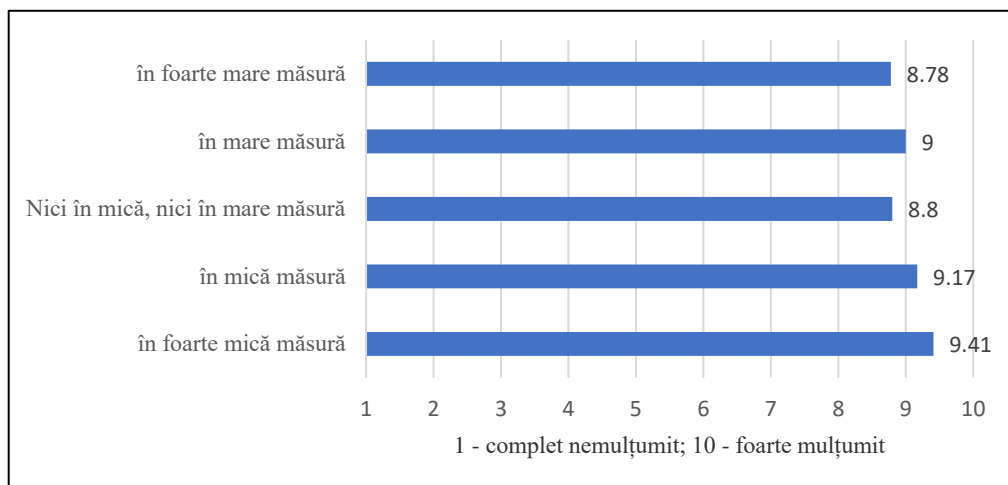
Putem extrage de aici concluzia că un conflict familie muncă mai ridicat înseamnă un nivel de satisfacție în raport cu viața de familie mai scăzut.

În ceea ce privește presiunea venită din partea copiilor pe perioada pandemiei, ca element al conflictului familie muncă, aceasta nu este percepută ca fiind mult mai mare comparativ cu perioada anterioară. Astfel 40,2% dintre respondenți au declarat că sarcinile legate de copii le-au afectat activitatea profesională *în foarte mică măsură*, în timp ce 33,9% au ales varianta *nici în mare nici în mică măsură* (Figura 19).

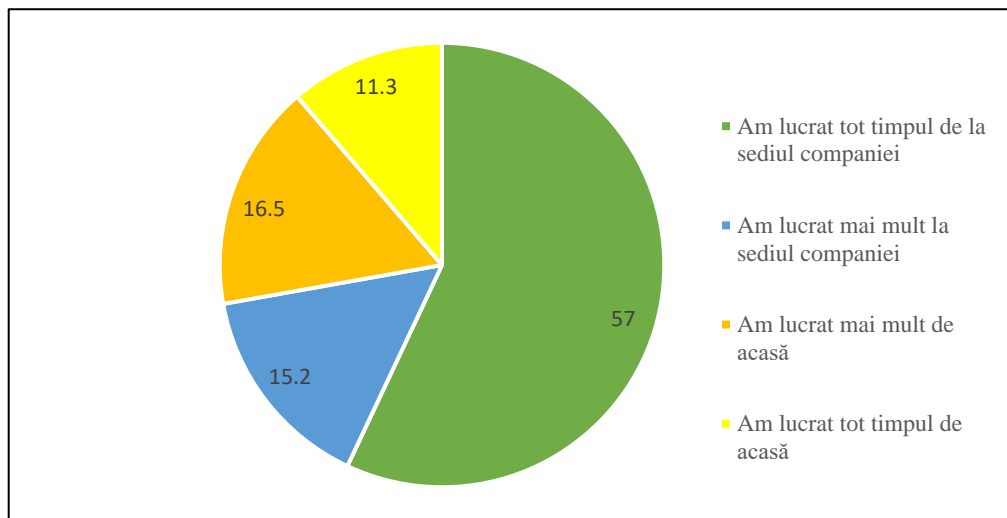
Figura 19: Măsura în care sarcinile legate de copii au afectat activitatea profesională, în timpul pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%)

Chiar dacă nu au apărut modificări semnificative în pandemie, analizele arată că influența sarcinilor legate de copii asupra vieții profesionale afectează satisfacția în raport cu viața de familie. Astfel, subiecții care au afirmat că sarcinile legate de copii le-au afectat activitatea profesională, în timpul pandemiei *în foarte mică măsură* au înregistrat cel mai înalt scor al satisfacției în raport cu viața de familie, 9,41 (Figura 20).

Figura 20: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de măsura în care sarcinile legate de copii au afectat activitatea profesională, în timpul pandemiei, comparativ cu perioada anterioară

Studiile anterioare pandemiei au arătat că munca de acasă afectează puternic echilibrul familie-muncă (Song și Gao 2018; Chesley 2005), ori telemunca a fost unul dintre elementele specifice pandemiei. Analizele noastre mai avansate nu au arătat însă o relație de asociere semnificativă statistic între locul de desfășurare a muncii și satisfacția în raport cu viața de familie. O explicație ar putea ține și de faptul că ponderea persoanelor care au lucrat tot timpul de acasă nu este foarte ridicată. Din totalul celor 653 de persoane care au declarat că au un loc de muncă, doar 11,3% au afirmat că au lucrat tot timpul de acasă (Figura 21).

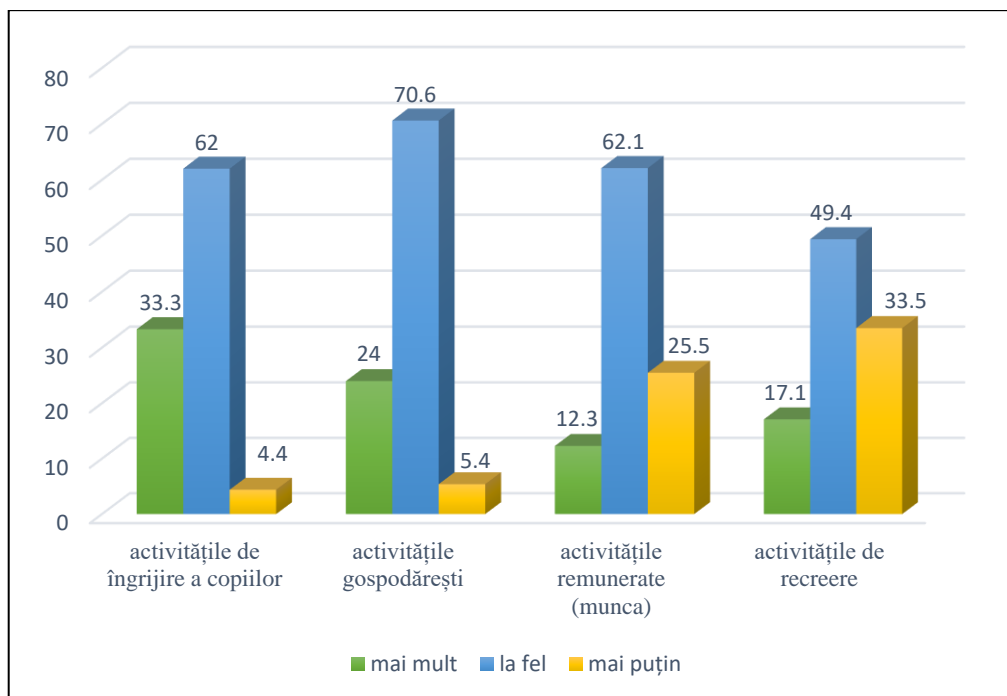

Figura 21: Locul din care respondenții au lucrat pe perioada pandemiei (%)

Rezultatele noastre arată că echilibrul familie-muncă influențează satisfacția față de viața de familie. Chiar dacă pandemia nu a venit cu modificări radicale, acolo unde nivelul de conflict muncă-familie, respectiv familie-muncă a fost mai redus, mulțumirea cu viața de familie a fost mai crescută.

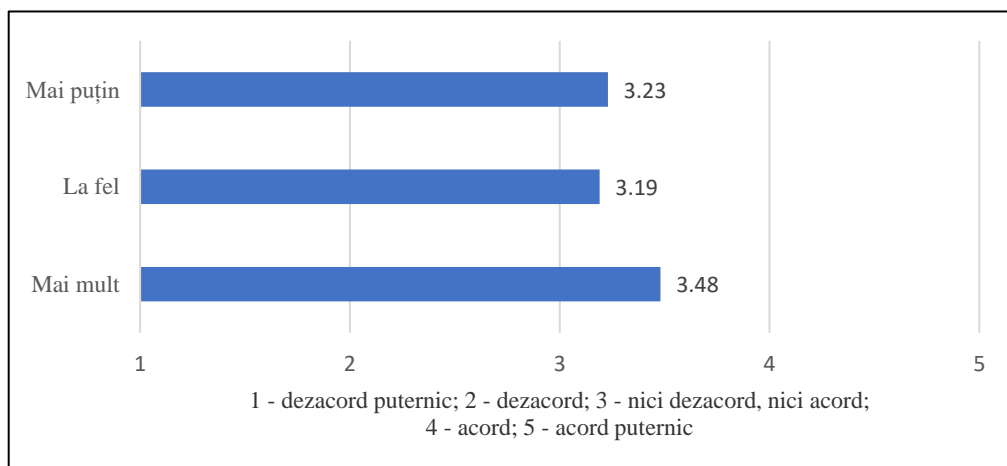
6.3. Structura timpului și a activităților

Per ansamblu, pandemia nu a modificat puternic structura timpului indivizilor, arată datele noastre. Configurația activităților principale desfășurate de aceștia a rămas pentru majoritatea aproximativ la fel, cu mici variații. Cele mai afectate domenii au fost cele ce țin de îngrijirea copiilor și recreere. Astfel, pentru 33.3% dintre subiecți activitățile de îngrijire a copiilor au ocupat mai mult timp, timp „luat” din activitățile de recreere, această categorie de activități fiind negativ influențată în cazul aceluiași procent de persoane, adică 33,5% (Figura 22).

Figura 22: Timpul ocupat de diferite categorii de activități în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară (%)

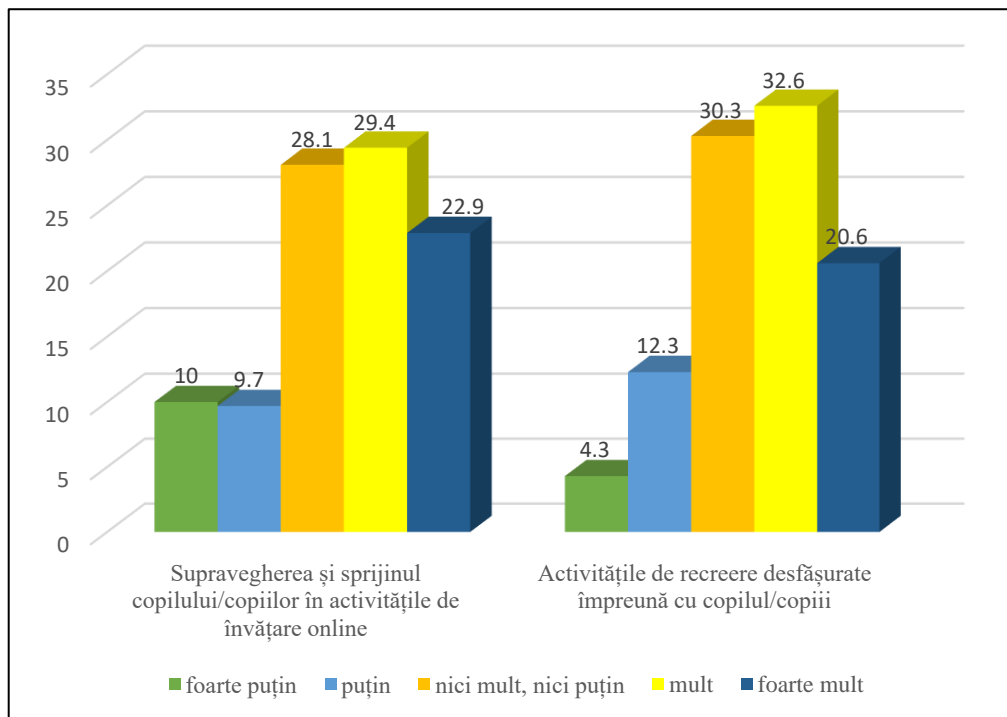
Analizele arată că cei care au declarat că activitățile de recreere au ocupat mai mult timp în perioada pandemiei au înregistrat cel mai ridicat scor când au evaluat afirmația *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară*, și anume 3,48 (Figura 23).

Figura 23: Scorurile evaluării afirmației *Viața de familie mi-a adus mai multă mulțumire în perioada pandemiei, comparativ cu perioada anterioară*, în funcție de timpul ocupat de activitățile de recreere

Concluzia desprinsă din graficul de mai sus este susținută și de un alt studiu care arată că o mulțumire crescută față de timpul liber înseamnă mai multă mulțumire față de viața de familie (Agate et al. 2009).

Dacă ne referim însă la activitățile cu copiii, datele ne arată că părinții au alocat, în proporție mare, *mult* și *foarte mult* timp acestora în activitățile de învățare online, dar și în activitățile de recreere (Figura 24).

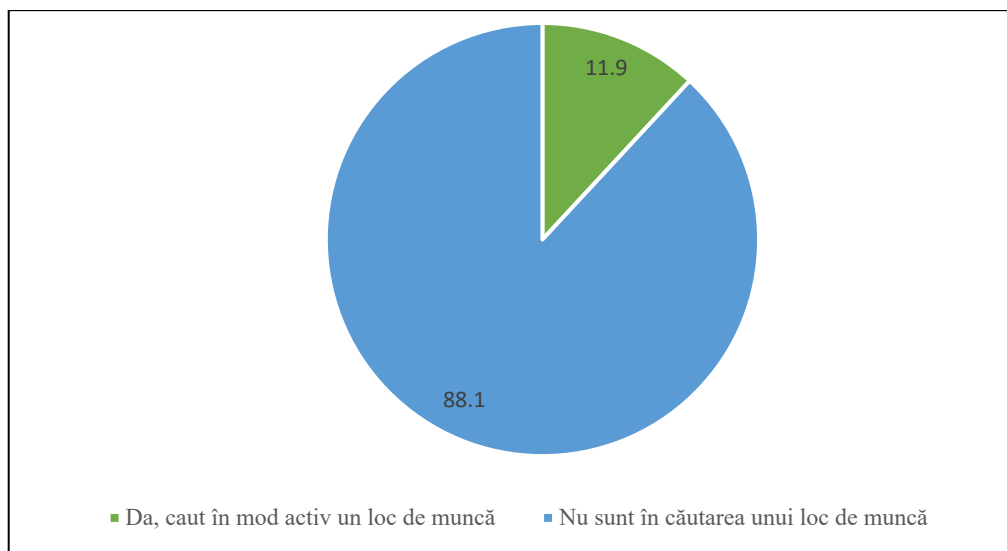
Figura 24: Evaluarea timpului alocat activităților educaționale și de recreere cu copiii (%)

Această implicare însă, după cum am văzut și în subcapitolul 6.1, nu a produs efecte asupra mulțumirii cu viața de familie.

6.4. Situația profesională și temeri legate de viitor

Nevoia unui loc de muncă reprezintă o presiune care se poate reflecta și asupra mulțumirii în raport cu viața de familie. În eșantionul nostru, ponderea celor care își caută activ un loc de muncă este una destul de scăzută. Astfel din cei 413 subiecți care au declarat că nu au un loc de muncă, doar 11,9% își căutau activ un loc de muncă la momentul cercetării (Figura 25).

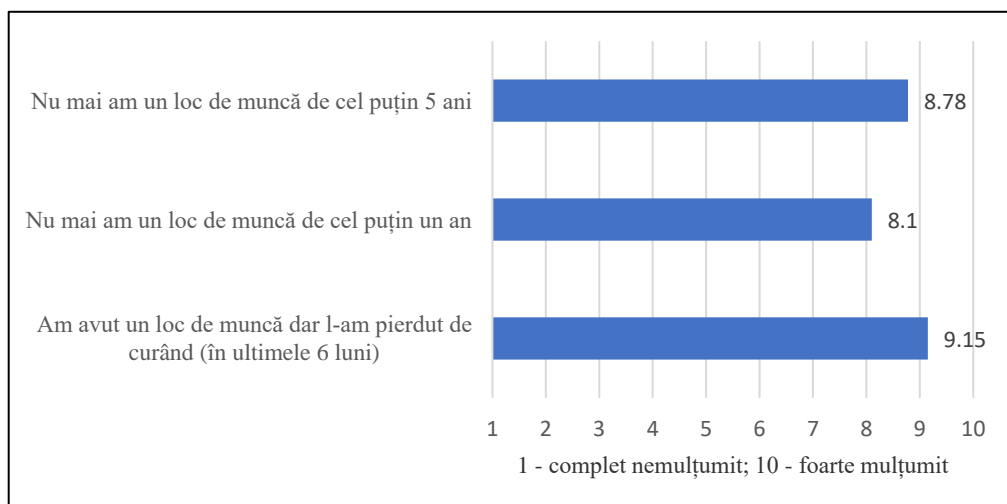

Figura 25: Situația respondenților fără loc de muncă privind căutarea unui loc de muncă (%)

Analizele mai aprofundate nu au stabilit o relație de asociere între căutarea unui loc de muncă și satisfacția în raport cu viața de familie.

O relație de asociere semnificativă a fost identificată în cazul perioadei de timp scursă de la pierderea locului de muncă. Astfel, cei care și-au pierdut locul de muncă în ultimele șase luni (deci pe perioada pandemiei) s-au declarat cei mai mulțumiți de viața de familie, cu un scor de 9,15 (Figura 26).

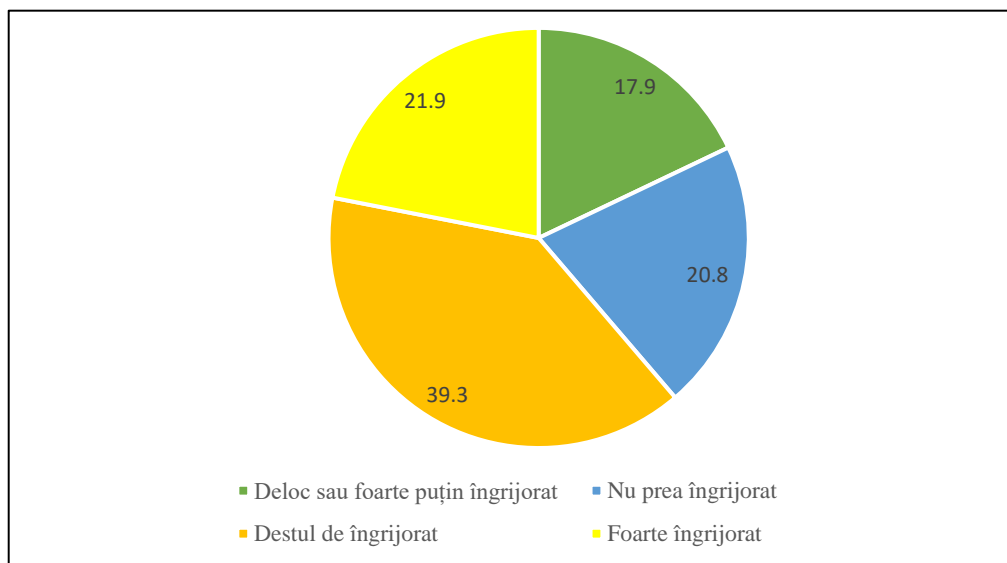

Figura 26: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție de perioada scursă de la pierderea locului de muncă

O explicație ar putea fi faptul că inexistența unui loc de muncă permite o implicare mai mare în viața de familie, și nu este afectat nivelul de mulțumire dacă este vorba de o situație pe termen scurt. De asemenea, cei care nu mai au un loc de muncă de foarte multă vreme au și ei un nivel ridicat, 8,78 (Figura 26). Acest din urmă rezultat este probabil determinat de adaptarea la situație sau arată că situația respectivă este alegerea personală a individului.

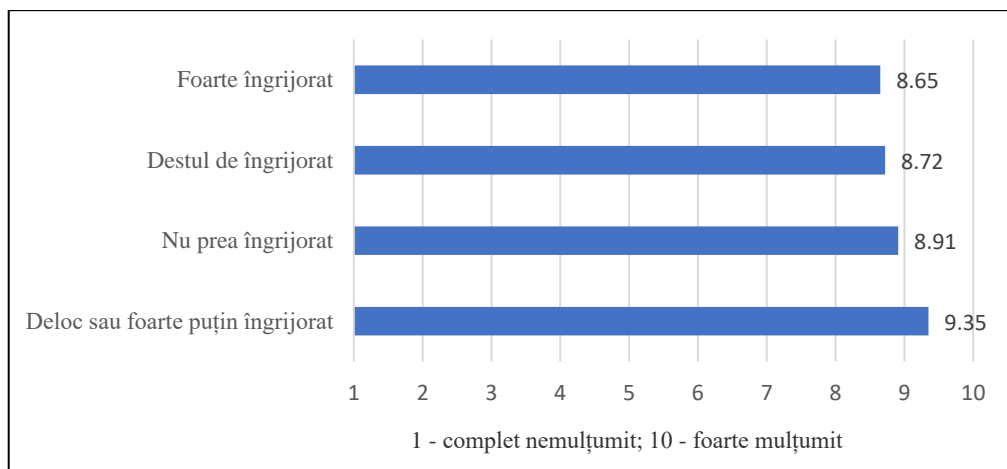
În cazul altor indicatori, mai exact tipul de normă, statusul de angajat sau neangajat, munca de acasă, nu au fost identificate influențe directe asupra satisfacției față de viața de familie.

În ceea ce privește temerile legate de viitor, starea de îngrijorare privind evoluția pandemiei a influențat satisfacția în raport cu viața de familie, conform rezultatelor studiului nostru. Majoritatea subiecților, aproximativ 60%, s-au declarat *destul de îngrijorați* și *foarte îngrijorați* (Figura 27).

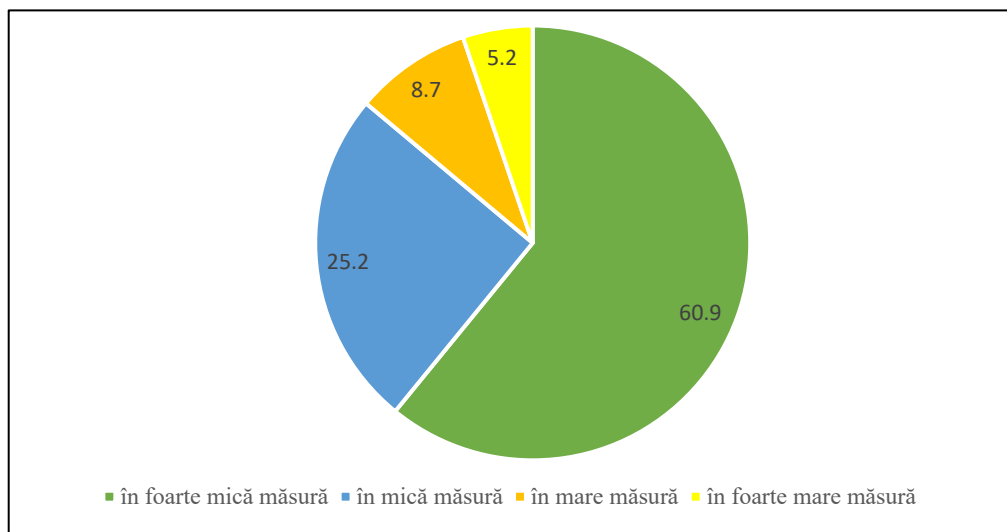
Figura 27: Măsura în care respondenții sunt îngrijorați de evoluția pandemiei de Covid-19 în viitorul apropiat (%)

Această îngrijorare se reflectă în scorurile înregistrate de satisfacția în raport cu viața de familie, cele două variabile fiind în relație de asociere semnificativă statistic. Astfel, persoanele care s-au declarat *deloc sau foarte puțin îngrijorate* au înregistrat cel mai ridicat scor la evaluarea satisfacției în raport cu viața de familie, și anume 9,35 (Figura 28).

Figura 28: Scorurile mulțumirii cu viața de familie, în funcție măsura în care respondenții sunt îngrijorați de evoluția pandemiei de Covid-19 în viitorul apropiat

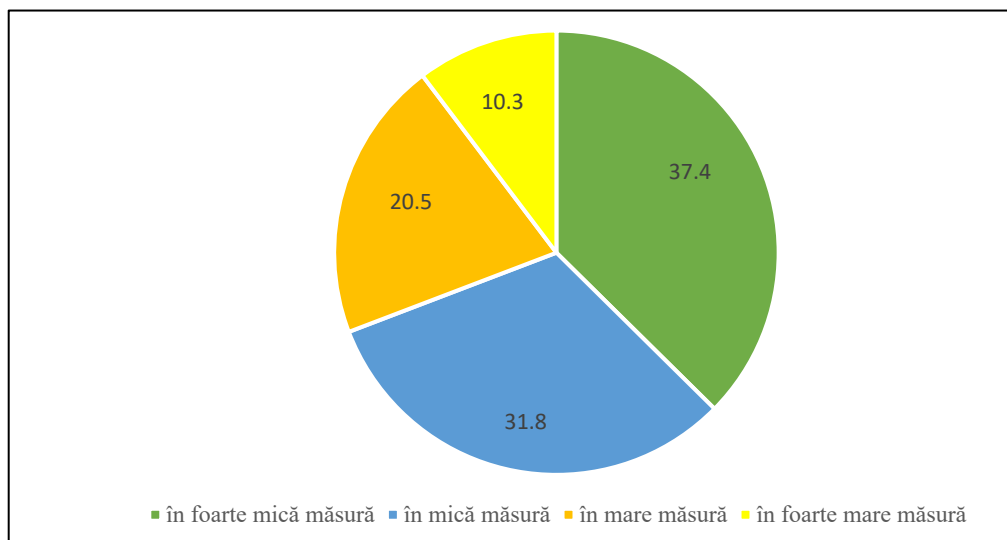
În ceea ce privește teama pierderii locului de muncă, nu a fost una frecvent întâlnită, 86% din respondenți spunând că se tem *în mică și în foarte mică măsură* (Figura 29). Ponderea scăzută a făcut greu de testat existența unei relații între această temere și satisfacția în raport cu viața de familie.

Figura 29: Măsura în care respondenții se tem de pierderea locului de muncă în viitorul apropiat (%)

Cercetările în domeniu arată însă că nu pierderea locului de muncă afectează satisfacția față de viața de familie, ci teama scăderii veniturilor (Kalil, Mayer și Shah 2020). Contrar așteptărilor derivate din teorie, în studiul nostru, temerile legate de scăderea veniturilor nu influențează satisfacția în raport cu

viața de familie, deși ponderea celor care au fost îngrijorați *în mare și în foarte mare măsură* este de aproximativ 30% (Figura 30).

Figura 30: Măsura în care respondenții se tem de reducerea veniturilor în viitorul apropiat (%)

Așadar, îngrijorarea cu privire la reducerea veniturilor nu se reflectă în nivelul mulțumirii în raport cu viața de familie, testele utilizate neavând valori semnificative statistic. Dacă ne raportăm la studiile care spun că familia este un factor care ajută la o mai bună gestionare a insecurității financiare (Stevenson și Wakefield 2021), putem explica aceste rezultate, mai ales atunci când vorbim de familiile cu dublă carieră.

În concluzie, când punem în discuție statusul ocupațional și temerile legate de viitor, putem vorbi de nivele mai înalte de mulțumire cu viața de familie în cazul persoanelor care și-au pierdut locul de muncă în ultimele șase luni și al celor care s-au declarat deloc sau foarte puțin îngrijorate de evoluția pandemiei.

7. ASISTENȚA SOCIALĂ ÎN PANDEMIE: SERVICII ȘI BENEFICII SOCIALE ACCESATE DE FAMILIILE DIN ROMÂNIA

Deși statisticile naționale și internaționale (Ministerul Muncii și Solidarității Sociale 2022; Organizația Internațională a Muncii 2021; Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială 2022b; 2022a) au indicat o creștere a numărului de beneficiari de asistență socială odată cu instalarea pandemiei, în cadrul cercetării propriu-zise au fost raportate puține cazuri de persoane care au declarat că au accesat și beneficiat de servicii sau prestații sociale. În contextul țării noastre, acest fapt se explică printr-o serie de argumente. Vorbim în primul rând despre cunoașterea limitată în spațiul public a asistenței sociale, ca parte a protecției sociale (beneficii și servicii sociale). Dovada ar putea fi chiar răspunsurile oferite de respondenți, atunci când a trebuit să exemplifice alte tipuri de servicii sociale, iar aceștia au făcut referire la beneficii sociale (ajutor social). Apoi, putem să aducem în atenție eticheta pusă asupra celor ce accesează sau beneficiază de diverse forme de asistență socială. Etichetele precum „asistați social”, „beneficiari” au valențe negative ca urmare a lipsei de înțelegere a domeniului asistenței sociale. Vom trece la prezentarea rezultatelor anchetei pe bază de chestionar, intervenind uneori cu posibile explicații ale raportării scăzute a accesării serviciilor și beneficiilor sociale de către respondenți în perioada pandemiei.

Întrebările din cadrul chestionarului referitoare la asistența socială a familiei au vizat tipurile de servicii și prestații sociale de care a beneficiat familia sau un membru al familiei în perioada pandemiei și modul în care a fost perceput accesul la aceste forme de protecție socială. Din totalul de 1104 participanți la studiu, doar 3% au declarat că au beneficiat de servicii de consiliere psihologică (Figura 31). Explicațiile pentru o raportare atât de scăzută pot fi multiple, de la incomoditatea de a declara, până la faptul că de multe ori ședințele de consiliere implică anumite costuri care pot împiedica persoanele care ar avea nevoie, să le acceseze.

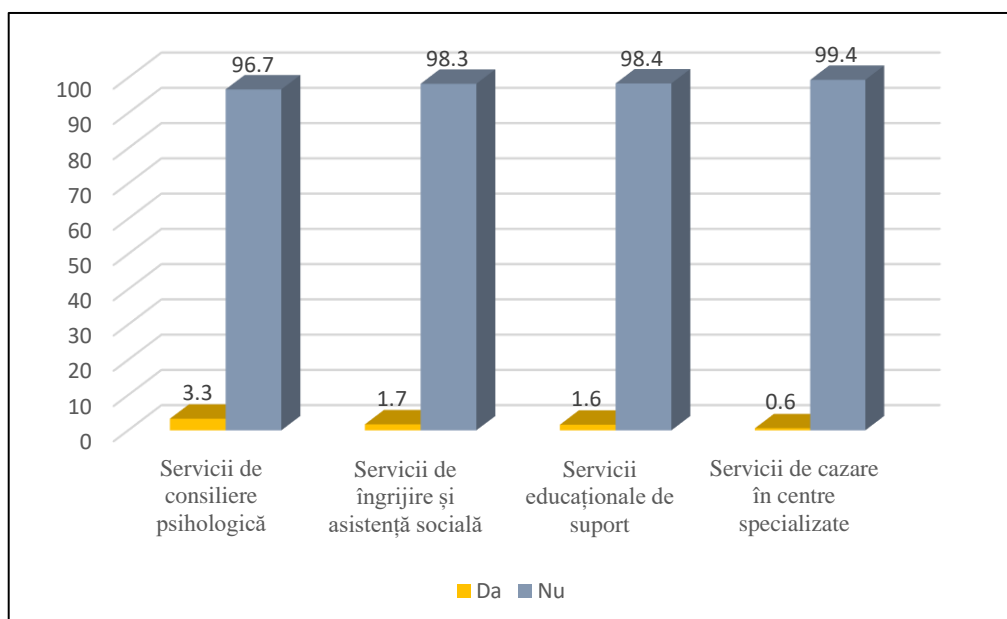
Serviciile de îngrijire și asistență socială (cum ar fi masa caldă, pachete alimentare, îngrijire persoane cu dizabilități, informare etc.) au fost primite, conform raportării, de către 2% din respondenți sau familiile acestora.

Totuși, dacă ar fi să ne uităm la categoriile vulnerabile din cadrul familiilor cuprinse în studiu și la nevoile pe care acestea le au, putem observa

că nevoia de asistență socială este mult mai crescută decât cea declarată. Astfel, în cadrul gospodăriilor, există atât copii, cât și persoane cu dizabilități sau cu boli cronice care au nevoie de aceste tipuri de servicii (14%). De asemenea, există familii cu venituri reduse (20% din familii au venituri sub 2000 lei) și familii monoparentale care în mod normal beneficiază de diferite forme de protecție socială.

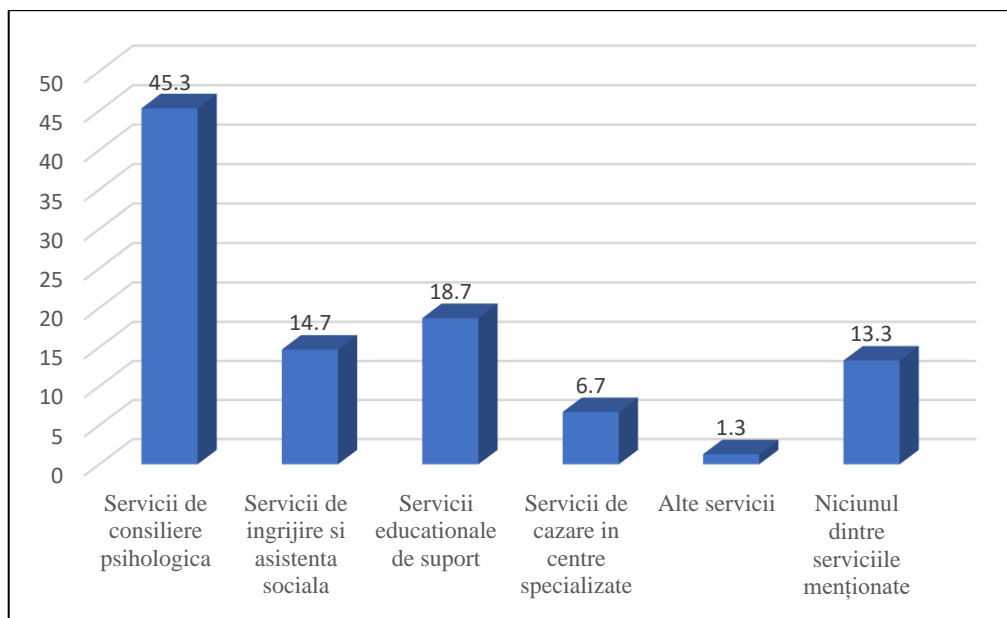
Conform raportării, de serviciile educaționale de suport (ajutor la teme, supravegherea copiilor etc.) au beneficiat doar 1,6% din familiile investigate (Figura 31). Această situație se poate explica pe fondul faptului că în perioada pandemiei părinții au lucrat de acasă și aceasta le-a permis să aloce mai mult timp implicării în activitățile educaționale ale copiilor. De asemenea, putem să ne gândim și la faptul că mare parte dintre instituțiile care furnizau astfel de servicii au fost închise.

Sub 1% din respondenții cercetării au declarat că ei sau familiile lor au beneficiat de servicii de cazare în centre specializate (pentru vârstnici, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice) (Figura 31)

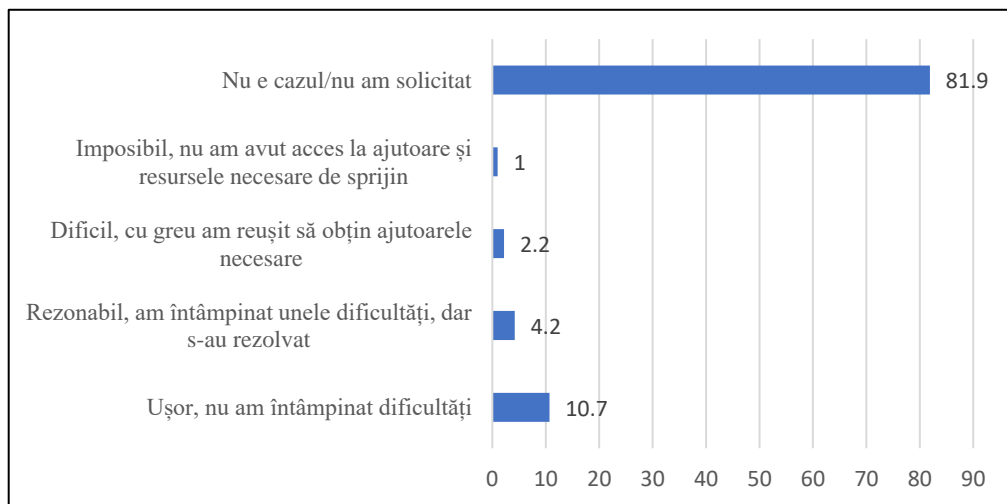
Figura 31: Servicii sociale accesate în perioada pandemiei (%)

În ceea ce privește serviciile sociale care i-au ajutat mai mult pe respondenți sau pe familiile acestora, se pot observa serviciile de consiliere psihologică (45,3%), urmate de cele de îngrijire și asistență (14,7%), servicii educaționale de suport (18,7%), servicii de cazare în centre specializate (6,7%) sau alte tipuri de servicii nementionate (Figura 32).

Figura 32: Serviciile sociale care au ajutat cel mai mult în pandemie (%)

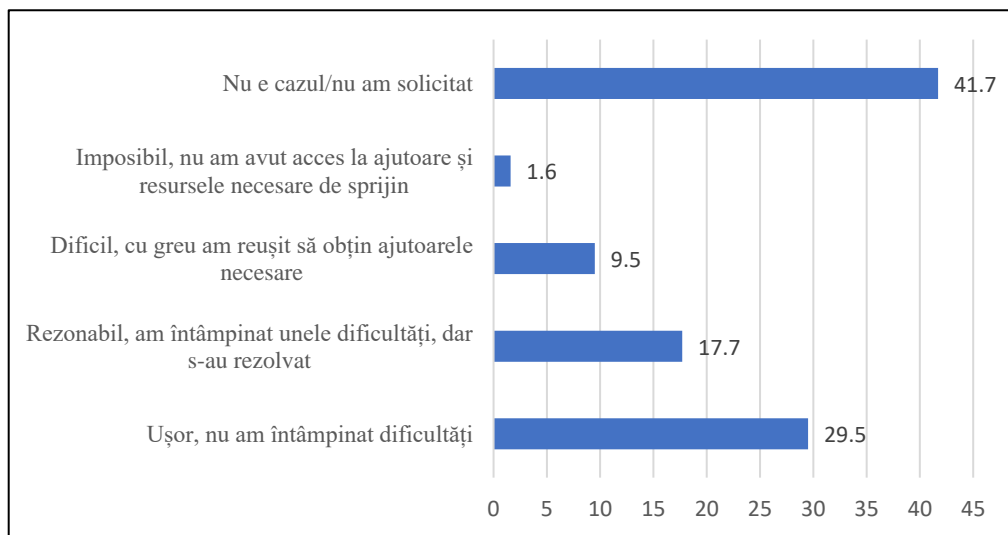
Cei mai mulți dintre respondenți nu au accesat serviciile sociale pentru familie în perioada pandemiei (81,9%), iar majoritatea celor care le-au accesat au declarat că accesul la acestea a fost ușor (11%) sau rezonabil (4%). Au existat și câteva cazuri de persoane care au spus că accesul a fost dificil (2%) sau imposibil (1%) (Figura 33).

Figura 33: Evaluarea accesului la serviciile sociale destinate familiei (%)

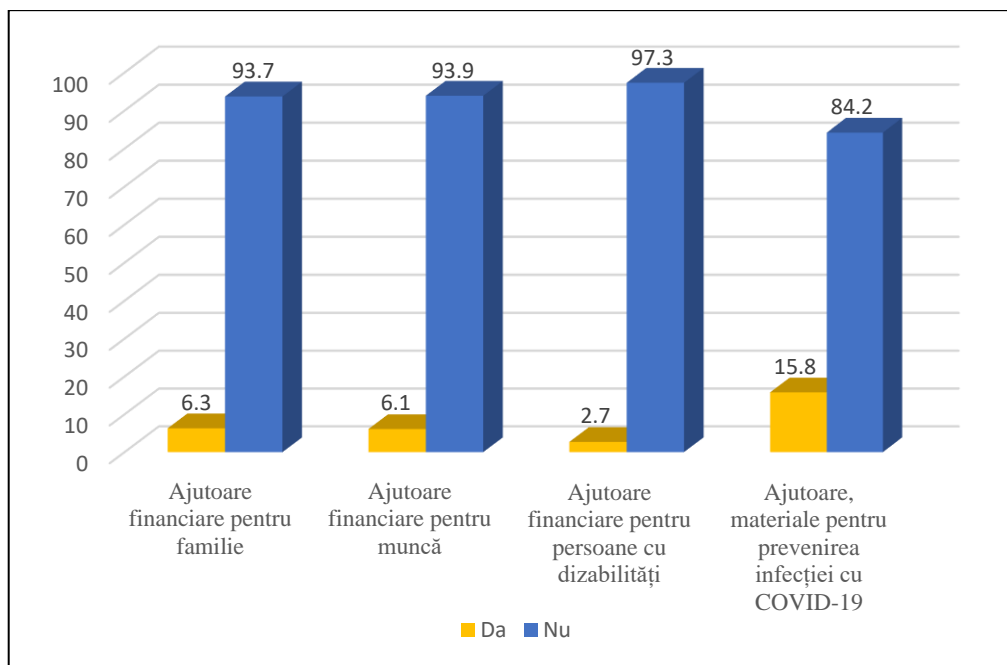

Chiar dacă de serviciile medicale au beneficiat mai mulți respondenți (58%), în ceea ce privește accesul la aceste tipuri de servicii în pandemie, putem observa aceeași dinamică. Au fost raportate de cei mai mulți respondenți situații de acces ușor (29,5%) sau rezonabil (17,7%). Au existat și cazuri de subiecți care au declarat că ei sau familiile lor au avut dificultăți în accesarea serviciilor medicale (9,5%), chiar s-au aflat în imposibilitatea accesării lor (2%). Cei mai mulți au declarat totuși că nu au accesat serviciile medicale în pandemie (42%) (Figura 34).

Figura 34: Evaluarea accesului la servicii medicale destinate familiei (%)

Referitor la beneficiile sociale, s-a observat din nou o tendință de recunoaștere scăzută a acestora. Subliniem totuși, că printre respondenți am identificat un număr mai crescut de familii care s-ar putea încadra ca beneficiari de prestații sociale (familii monoparentale, familii cu venituri mici (20%), familii cu copii sau membrii cu dizabilități or boli cronice (14%). Astfel, 6,3% din respondenți au declarat că în perioada pandemiei au primit ajutoare financiare pentru familie (alocații, indemnizații) (Figura 35). Alți 6,1% din subiecți au primit ajutoare financiare pentru muncă (indemnizație de șomaj, stimulent pentru reinserție etc.) și 3 % au răspuns că au primit ajutoare financiare sau materiale pentru persoanele cu dizabilități din familie. Din totalul respondenților, 15,8% au declarat că au primit materiale pentru prevenirea infecției cu virusul COVID-19 (măști, dezinfectanți etc.) (Figura 35).

Figura 35: Materiale pentru prevenirea infecției cu virusul COVID-19, primite în pandemie (%)

Pe de altă parte, statisticile naționale indică un număr crescut de persoane care au primit beneficii sociale în perioada pandemiei (Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială 2022b; 2022a; Ministerul Muncii și Solidarității Sociale 2022). Astfel, în anul 2021, 165205 de familii au beneficiat de ajutor social și 146125 de alocație de susținere a familiei (Ministerul Muncii și Solidarității Sociale 2022). Pe fondul creșterii ratei șomajului în perioada 2019-2020, s-a observat o incidență crescută a numărului beneficiarilor de ajutor social (Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială 2022b; 2022a). Statisticile naționale, în domeniul asistenței sociale acordate în perioada pandemiei, au indicat o creștere a finanțării în sectorul serviciilor și beneficiilor sociale (Ministerul Muncii și Solidarității Sociale 2022). Pe lângă acordarea de beneficii sociale unui număr mare de persoane și familii, s-au introdus o serie de beneficii și ajutoare materiale care au fost acordate în perioada pandemiei, cum ar fi Indemnizații pentru persoanele care au întrerupt activitatea ca urmare a efectelor produse de virusul COVID (O.G. 30/2020); Indemnizații acordate ca urmare a efectelor produse de coronavirus (Ministerul Muncii și Solidarității Sociale 2022).

CONCLUZII

Este evident că pandemia a produs schimbări majore în viața indivizilor, multe dintre ele cu efecte negative. Când vorbim însă de familie, aceasta a reprezentat un pol de echilibru. Familiile funcționale au asigurat o adaptare mai ușoară la noua situație. Au funcționat pe principiul legii lui Coser, mai exact al amenințării externe care crește coeziunea internă (Coser 1972). Izolarea forțată a fost de fapt o oportunitate pentru membrii familiei de a petrece mai mult timp împreună. Acolo unde relațiile au fost mai armonioase, satisfacția față de viața de familie a fost una crescută. O relație bună cu partenerul, prezența copiilor minori, în special a celor cu vârsta sub 10 ani dar și cantitatea mai mare de timp liber au reprezentat surse pentru mulțumirea adusă de viața de familie în pandemie, chiar dacă responsabilitățile au fost mai numeroase.

În ceea ce privește echilibrul familie-muncă, schimbările nu au fost majore, dar rezultatele au arătat că un nivel scăzut al conflictului muncă-familie a însemnat un nivel mai ridicat al mulțumirii față de viața de familie. Totodată, un conflict familie-muncă mai ridicat a însemnat un nivel de satisfacție în raport cu viața de familie mai scăzut.

Munca a fost un sector cu schimbări importante, dar temerile legate de pierderea locului de muncă și de reducere a veniturilor nu au influențat satisfacția față de viața de familie. O influență a avut-o însă temerea legată de evoluția pandemiei. Cei care s-au declarat îngrijorați de evoluția pandemiei au avut scoruri mai scăzute ale mulțumirii cu viața de familie.

Având în vedere faptul că familia funcțională ajută la o mai bună gestionare a situațiilor de criză, este important ca aceasta să fie susținută pentru a-și îndeplini funcțiile. Nevoia de asistență socială a devenit mult mai pregnantă în contextul pandemiei COVID-19, care a generat noi probleme în cadrul familiei și a creat noi vulnerabilități, mai ales în rândul familiilor dezavantajate social. Această nevoie a fost susținută prin creșterea numărului de persoane care au devenit beneficiari de asistență socială, însă în contradicție cu recunoașterea accesării beneficiilor și serviciilor sociale. Totodată avem în vedere că nevoia de asistență socială la nivelul familiei este într-o strânsă relație cu vulnerabilitățile sociale ale membrilor familiei, cum ar fi: nevoile copiilor din familie, nevoile de îngrijire a persoanelor bolnave sau cu dizabilități, nevoile de suport pentru persoanele vârstnice și în consecință a satisfacției indivizilor cu privire la viața de familie.

Din categoria beneficiilor sociale, ajutorul social a fost cel mai des solicitat și s-a acordat persoanelor și familiilor paupere. Pentru a face față la provocările generate de pandemie, cel mai frecvent serviciu accesat a fost consilierea psihologică, apoi serviciile de suport educațional pentru copii, serviciile de îngrijire, asistență și cazare furnizate în regim rezidențial pentru persoane cu boli cronice, persoane cu dizabilități sau/și persoane vârstnice.

În contextul respectării măsurilor stricte pentru prevenirea răspândirii infecției COVID-19 accesul la beneficii și servicii sociale, a fost posibil prin alte modalități de comunicare, telefonică și în mediul online. De exemplu, s-a realizat informare/consiliere și s-au acordat beneficii sociale pentru familie, cum ar fi indemnizații și alocații și respectiv ajutoare materiale pentru prevenirea infecției cu COVID-19.

În perioada pandemiei s-au suplimentat fondurile necesare pentru finanțarea sectorului de beneficii și servicii sociale, dar datele de raportare arată că sunt puține persoanele sau familiile care nu au accesat beneficii și servicii sociale. Gradul scăzut de recunoaștere a accesării serviciilor și beneficiilor sociale în pandemie se poate pune pe seama etichetării celor care beneficiază de aceste măsuri de asistență socială. Și alte cercetări naționale au identificat tendința scăzută a populației de a recunoaște formele de sprijin acordate prin intermediul asistenței sociale. Totuși, așa cum am văzut, și în țara noastră nevoia de asistență socială s-a adâncit în pandemie, iar măsurile adoptate au presupus o creștere a cheltuielilor alocate protecției sociale și a numărului de beneficiari de asistență socială.

Se poate spune că efectele negative ale pandemiei au fost mai slab percepute la nivel de familie. Majoritatea participanților la cercetare au declarat că în perioada pandemiei mare parte din aspectele legate de viața de familie au rămas neschimbate sau chiar s-au îmbunătățit. Acest fapt înseamnă că familia, ca unitate, reușește să gestioneze mai bine situațiile de criză. În cazul în care se confruntă cu dificultăți, susținerea acesteia este importantă fiind astfel capacitatea să își îndeplinească funcțiile și să asigure nevoile fiecărui membru în parte.

BIBLIOGRAFIE

- Agate, Joel R., Ramon B. Zabriskie, Sarah Taylor Agate și Raymond Poff. 2009. "Family Leisure Satisfaction and Satisfaction with Family Life." *Journal of Leisure Research* 41 (2): 205–23. <https://doi.org/10.1080/00222216.2009.11950166>.
- Agencia Națională pentru Plăți și Inspecție Socială. 2022a. "Influența crizei epidemiologice asupra dosarelor noi intrate de venit minim garantat." https://www.mmanpis.ro/wp-content/uploads/2021/04/Studiu-analiza-privind-influenta-crizei-epidemiologice-_VMG.pdf.
- . 2022b. "Studiu privind influența ratei șomajului asupra unor beneficii de asistență socială." <https://www.mmanpis.ro/wp-content/uploads/2023/01/Studiu-influenta-rata-somaj-asupra-unor-beneficii-de-asistenta-sociala-.pdf>.
- Amadasun, Solomon. 2020. "Social Work and COVID-19 Pandemic: An Action Call." *International Social Work* 63 (6): 753–56. <https://doi.org/10.1177/0020872820959357>.
- Association of Directors of Children's Services. 2020. "Building a Country That Works for All Children Post Covid-19." https://adcs.org.uk/assets/documentation/ADCS_Building_a_country_that_works_for_all_children_post_Covid-19.pdf.
- Ayuso, Luis, Félix Requena, Olga Jiménez-Rodríguez și Nadia Khamis. 2020. "The Effects of COVID-19 Confinement on the Spanish Family: Adaptation or Change?" *Journal of Comparative Family Studies* 51 (3–4): 274–87. <https://doi.org/10.3138/jcfs.51.3-4.004>.
- Bailly, Baptiste, Guillaume Louvet și Michael Bourdon. 2022. "Les Institutions de l'État Social à l'épreuve de La Pandémie." https://cnle.gouv.fr/IMG/pdf/tr_social_les_institutions_de_l_etat_social_dans_la_pandemie.pdf.
- Bakkeli, Nan Zou. 2021. "Health, Work și Contributing Factors on Life Satisfaction: A Study in Norway before and during the COVID-19 Pandemic." *SSM - Population Health* 14 (June): 100804. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2021.100804>.
- Blom, Niels, Gerbert Kraaykamp și Ellen Verbakel. 2019. "Current and Expected Economic Hardship and Satisfaction With Family Life in Europe." *Journal of Family Issues* 40 (1): 3–32. <https://doi.org/10.1177/0192513X18802328>.
- Botha, Ferdi, Frikkie Booysen și Edwin Wouters. 2018. "Satisfaction with Family Life in South Africa: The Role of Socioeconomic Status." *Journal of Happiness Studies* 19 (8): 2339–72. <https://doi.org/10.1007/s10902-017-9929-z>.
- Bryant, Ben, Natalie Parish și Andrew Bunyan. 2021. "Better Connected: How Local Education and Children's Services in England Have Responded to the Coronavirus Pandemic. Isos Partnership/Local Government Association." https://static1.squarespace.com/static/5ce55a5ad4c5c500016855ee/t/605b8c7c001c534b1a223885/1616612479198/LGA_CV19_final%2Breport.pdf.
- Bzdok, Danilo și Robin I. M. Dunbar. 2022. "Social Isolation and the Brain in the Pandemic Era." *Nature Human Behaviour* 6 (10): 1333–43. <https://doi.org/10.1038/s41562-022-01453-0>.

- Cassinat, Jenna R., Shawn D. Whiteman, Sarfaraz Serang, Aryn M. Dotterer, Sarah A. Mustillo, Jennifer L. Maggs și Brian C. Kelly. 2021. "Changes in Family Chaos and Family Relationships during the COVID-19 Pandemic: Evidence from a Longitudinal Study." *Developmental Psychology* 57 (10): 1597–1610. <https://doi.org/10.1037/dev0001217>.
- Cheng, Shao-Cheng și Yu-Huan Kao. 2022. "The Impact of the COVID-19 Pandemic on Job Satisfaction: A Mediated Moderation Model Using Job Stress and Organizational Resilience in the Hotel Industry of Taiwan." *Heliyon* 8 (3): e09134. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09134>.
- Cheng, Terence Chai, Seonghoon Kim și Kanghyock Koh. 2020. "The Impact of COVID-19 on Subjective Well-Being: Evidence from Singapore." *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3695403>.
- Chesley, Noelle. 2005. "Blurring Boundaries? Linking Technology Use, Spillover, Individual Distress, and Family Satisfaction." *Journal of Marriage and Family* 67 (5): 1237–48.
- Clark, Andrew E. și Anthony Lepinteur. 2022. "Pandemic Policy and Life Satisfaction in Europe." *Review of Income and Wealth* 68 (2): 393–408. <https://doi.org/10.1111/roiw.12554>.
- Cols, Marie-Paule. 2020. "Le Travail Social Au Défi de La Crise Sanitaire. Impact de La Crise Sanitaire de La COVID-19 Sur Les Organisations et Les Pratiques Professionnelles Des Travailleurs Sociaux." https://solidarites-sante.gouv.fr/IMG/pdf/hcts_le_travail_social_face_a_la_crise_sanitaire_20210125_vdef.pdf.
- Coser, Lewis A. 1972. *The Functions of Social Conflict*. International Library of Sociology and Social Reconstruction. London: Routledge and Kegan Paul.
- Elahi, Natasha Saman, Ghulam Abid, Francoise Contreras și Ignacio Aldeanueva Fernández. 2022. "Work–Family and Family–Work Conflict and Stress in Times of COVID-19." *Frontiers in Psychology* 13 (October): 951149. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.951149>.
- ErdiRencelebi, Meral, Mehmet Akif ÇiNi, Ebru Ertürk și Elif Baykal. 2022. "Work-Life Conflict Experienced By Turkish Women Managers During The Covid-19 Pandemic: A Qualitative Research." *Ege Akademik Bakis (Ege Academic Review)*, April. <https://doi.org/10.21121/eab.1048356>.
- Eurofound și The International Labour Office. 2017. "Working Anytime, Anywhere: The Effects on the World of Work." Geneva: Eurofound and the International Labour Office.
- European Commission. Joint Research Centre. 2020. *Life Dissatisfaction and Anxiety in COVID-19 Pandemic*. LU: Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/755327>.
- Federation of European Social Employers. 2022. "Covid-19 Pandemic on the Social Services Sector and the Role of Social Dialogue. Research Led in the Framework of the Foresee Project." <https://sociaemployers.eu/files/doc/Report-Impact%20of%20C%20AoCovid-19%20on%20the%20social%20services%20sector%20and%20the%20role%20of%20social%20dialogue.pdf>.
- Fraenkel, Peter și Wonyoung L. Cho. 2020. "Reaching Up, Down, In, and Around: Couple and Family Coping During the Coronavirus Pandemic." *Family Process* 59 (3): 847–64. <https://doi.org/10.1111/famp.12570>.

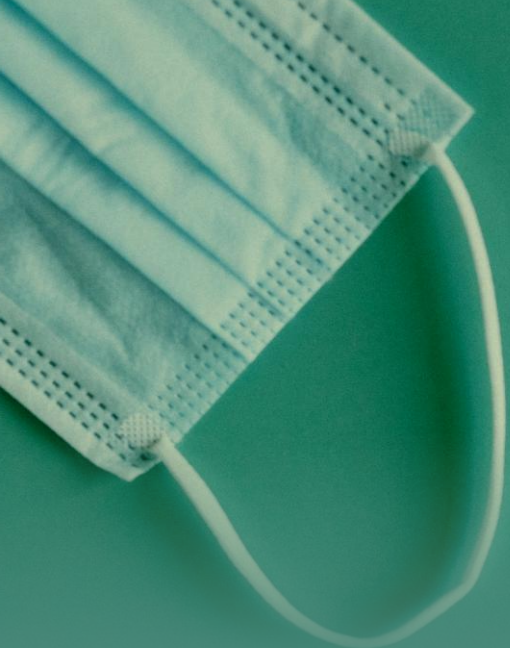
- Gayatri, Maria și Dian Kristiani Irawaty. 2022. "Family Resilience during COVID-19 Pandemic: A Literature Review." *The Family Journal* 30 (2): 132–38. <https://doi.org/10.1177/10664807211023875>.
- Greenstein, Theodore N. 2009. "National Context, Family Satisfaction, and Fairness in the Division of Household Labor." *Journal of Marriage and Family* 71 (4): 1039–51. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00651.x>.
- Griffith, Annette K. 2022. "Parental Burnout and Child Maltreatment During the COVID-19 Pandemic." *Journal of Family Violence* 37 (5): 725–31. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00172-2>.
- Haider, Sonia Ijaz, Farhatulain Ahmed, Hassan Pasha, Hadia Pasha, Nudrat Farheen și Muhammad Talha Zahid. 2022. "Life Satisfaction, Resilience and Coping Mechanisms among Medical Students during COVID-19." Edited by Ali B. Mahmoud. *PLOS ONE* 17 (10): e0275319. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0275319>.
- Henley, Lee John, Zoey Allen Henley, Kathryn Hay, Yary Chhay și Sonthea Pheun. 2021. "Social Work in the Time of COVID-19: A Case Study from the Global South." *The British Journal of Social Work* 51 (5): 1605–22. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab100>.
- Hu, Yang și Deniz Yucel. 2018. "What Fairness? Gendered Division of Housework and Family Life Satisfaction across 30 Countries." *European Sociological Review* 34 (1): 92–105. <https://doi.org/10.1093/esr/jcx085>.
- Huang, Zewen, Lejun Zhang, Junyu Wang, Lu Xu, Tingting Wang, Yan Tang, Yin Li, et al. 2022. "Family Function and Life Satisfaction of Postgraduate Medical Students during the COVID-19 Pandemic: The Mediating Role of Meaning in Life and Depression." *Heliyon* 8 (4): e09282. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09282>.
- Huebener, Mathias, Sevrin Waights, C. Katharina Spiess, Nico A. Siegel și Gert G. Wagner. 2021. "Parental Well-Being in Times of Covid-19 in Germany." *Review of Economics of the Household* 19 (1): 91–122. <https://doi.org/10.1007/s11150-020-09529-4>.
- Huh, Young Mi și Sohyune Sok. 2018. "Prediction Modeling on Family Life Satisfaction of Old Adults Living at Home." *Journal of Korean Academy of Nursing* 48 (5): 534. <https://doi.org/10.4040/jkan.2018.48.5.534>.
- Jhang, Fang-Hua. 2019. "Effects of Changes in Family Social Capital on the Self-Rated Health and Family Life Satisfaction of Older Adults in Taiwan: A Longitudinal Study: Predictors of Health-Related Quality of Life." *Geriatrics & Gerontology International* 19 (3): 228–32. <https://doi.org/10.1111/ggi.13599>.
- Kalil, Ariel, Susan Mayer și Rohen Shah. 2020. "Impact of the COVID-19 Crisis on Family Dynamics in Economically Vulnerable Households." *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3705592>.
- Kanewischer, Erica, Claire Mueller, Mia Pylkkanen și Samirah Tunks. 2022. "Hardships & Resilience: Families in a Pandemic." *The Family Journal* 30 (3): 366–75. <https://doi.org/10.1177/10664807211054182>.
- Karpman, Michael, Stephen Zuckerman, Dulce Gonzalez și Genevieve M Kenney. 2020. "The COVID-19 Pandemic Is Straining Families' Abilities to Afford Basic Needs: Low-Income and Hispanic Families the Hardest Hit."
- Kelly, Laura, Harry Ferguson, Mark Campbel și Breyer Russel. 2021. "Social Work in a Pandemic. A Department for Education Partners in Practice Report." https://adcs.org.uk/assets/documentation/ECC_SW_in_a_Pandemic.pdf.

- Kiecolt, K. Jill. 2003. "Satisfaction With Work and Family Life: No Evidence of a Cultural Reversal." *Journal of Marriage and Family* 65 (1): 23–35. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00023.x>.
- Kim, Allen J. și Johanna O. Zulueta. 2020. "Japanese Families and COVID-19: 'Self-Restraint', Confined Living Spaces, and Enhanced Interactions." *Journal of Comparative Family Studies* 51 (3–4): 360–68. <https://doi.org/10.3138/jcfs.51.3-4.011>.
- Kornrich, Sabino și Maureen A. Eger. 2016. "Family Life in Context: Men and Women's Perceptions of Fairness and Satisfaction Across Thirty Countries." *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society* 23 (1): 40–69. <https://doi.org/10.1093/sp/jxu030>.
- Laan, Sabine E.I. van der, Catrin Finkenauer, Virissa C. Lenters, Anne-Laura van Harmelen, Cornelis K. van der Ent și Sanne L. Nijhof. 2021. "Gender-Specific Changes in Life Satisfaction After the COVID-19–Related Lockdown in Dutch Adolescents: A Longitudinal Study." *Journal of Adolescent Health* 69 (5): 737–45. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.07.013>.
- Larson, Jeffry H., Stephan M. Wilson și Rochelle Beley. 1994. "The Impact of Job Insecurity on Marital and Family Relationships." *Family Relations* 43 (2): 138. <https://doi.org/10.2307/585315>.
- Liu, Sihong, Maureen Zalewski, Liliana Lengua, Megan R. Gunnar, Nicole Giuliani și Philip A. Fisher. 2022. "Material Hardship Level and Unpredictability in Relation to U.S. Households' Family Interactions and Emotional Well-Being: Insights from the COVID-19 Pandemic." *Social Science & Medicine* 307 (August): 115173. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2022.115173>.
- McIntyre, Roger S. și Yena Lee. 2020. "Projected Increases in Suicide in Canada as a Consequence of COVID-19." *Psychiatry Research* 290 (August): 113104. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113104>.
- Ministerul Muncii și Solidarității Sociale. 2022. "Raport privind incluziunea socială în România în anul 2021." http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/Raport_incluziune_2021_20221031.pdf.
- Möhring, Katja, Elias Naumann, Maximiliane Reifenscheid, Alexander Wenz, Tobias Rettig, Ulrich Krieger, Sabine Friedel, Marina Finkel, Carina Cornesse și Annelies G. Blom. 2021. "The COVID-19 Pandemic and Subjective Well-Being: Longitudinal Evidence on Satisfaction with Work and Family." *European Societies* 23 (sup1): S601–17. <https://doi.org/10.1080/14616696.2020.1833066>.
- Nicola, Maria, Zaid Alsafi, Catrin Sohrabi, Ahmed Kerwan, Ahmed Al-Jabir, Christos Iosifidis, Maliha Agha și Riaz Agha. 2020. "The Socio-Economic Implications of the Coronavirus Pandemic (COVID-19): A Review." *International Journal of Surgery* 78 (June): 185–93. <https://doi.org/10.1016/j.ijssu.2020.04.018>.
- Novitasari, Dewiana, Ipang Sasono și Masduki Asbari. 2020. "Work-Family Conflict and Worker's Performance during Covid-19 Pandemic: What Is the Role of Readiness to Change Mentality?" *International Journal of Science and Management Studies (IJSMS)*, August, 122–34. <https://doi.org/10.51386/25815946/ijsms-v3i4p112>.
- October, Kezia Ruth, Lisa Rene' Petersen, Babatope Adebisi, Edna Rich și Nicolette Vanessa Roman. 2021. "COVID-19 Daily Realities for Families: A South African Sample." *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19 (1): 221. <https://doi.org/10.3390/ijerph19010221>.

- Orellana, Ligia, Berta Schnettler, Edgardo Miranda-Zapata, Mahia Saracostti, Héctor Poblete, Germán Lobos, Cristian Adasme-Berrios, María Lapo și Andrés Concha-Salgado. 2022. "Job Satisfaction as a Mediator between Family-to-Work Conflict and Satisfaction with Family Life: A Dyadic Analysis in Dual-Earner Parents." *Applied Research in Quality of Life*, August. <https://doi.org/10.1007/s11482-022-10082-8>.
- Organizația Internațională a Muncii. 2021. "Raport global privind protecția socială 2020-22." https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_831030.pdf.
- Parashar, Divya și Sheema Aleem. 2022. "Life Orientation, Life Satisfaction and Well-Being among School Teachers during COVID Pandemic" 13 (3): 216–21.
- Patel, J.A., F.B.H. Nielsen, A.A. Badiani, S. Assi, V.A. Unadkat, B. Patel, R. Ravindrane și H. Wardle. 2020. "Poverty, Inequality and COVID-19: The Forgotten Vulnerable." *Public Health* 183 (June): 110–11. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2020.05.006>.
- Phillips, Dominique, Gillian Paul, Majella Fahy, Linda Dowling-Hetherington, Thilo Kroll, Breda Moloney, Clare Duffy, Gerard Fealy și Attracta Lafferty. 2020. "The Invisible Workforce during the COVID-19 Pandemic: Family Carers at the Frontline." *HRB Open Research* 3 (May): 24. <https://doi.org/10.12688/hrbopenres.13059.1>.
- Prime, Heather, Mark Wade și Dillon T. Browne. 2020. "Risk and Resilience in Family Well-Being during the COVID-19 Pandemic." *American Psychologist* 75 (5): 631–43. <https://doi.org/10.1037/amp0000660>.
- Redondo-Sama, Gisela, Virginia Matulic, Ariadna Munté-Pascual și Irene de Vicente. 2020. "Social Work during the COVID-19 Crisis: Responding to Urgent Social Needs." *Sustainability* 12 (20): 8595. <https://doi.org/10.3390/su12208595>.
- Rudolph, Cort W. și Hannes Zacher. 2021. "Family Demands and Satisfaction with Family Life during the COVID-19 Pandemic." *Couple and Family Psychology: Research and Practice* 10 (4): 249–59. <https://doi.org/10.1037/cfp0000170>.
- Runcan, Remus și P. Luciana Runcan. 2020. "Pandemia COVID-19 și sentimentul de teamă resimțit în sistemul de asistență socială din România." In *Implicațiile Economice și Sociale ale Pandemiei COVID-19*, 21–23. Chișinău: Institutul Național pentru Cercetări Economice. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/116497.
- Sakamoto, Haruka, Masahiro Ishikane, Cyrus Ghaznavi și Peter Ueda. 2021. "Assessment of Suicide in Japan During the COVID-19 Pandemic vs Previous Years." *JAMA Network Open* 4 (2): e2037378. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.37378>.
- Shanafelt, Tait D., Colin P. West, Lotte N. Dyrbye, Mickey Trockel, Michael Tutty, Hanhan Wang, Lindsey E. Carlasare și Christine Sinsky. 2022. "Changes in Burnout and Satisfaction With Work-Life Integration in Physicians During the First 2 Years of the COVID-19 Pandemic." *Mayo Clinic Proceedings* 97 (12): 2248–58. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2022.09.002>.
- Sher, Leo. 2020. "The Impact of the COVID-19 Pandemic on Suicide Rates." *QJM: An International Journal of Medicine* 113 (10): 707–12. <https://doi.org/10.1093/qjmed/hcaa202>.
- Shibusawa, Tazuko, Chikako Ishii, Shinichi Nakamura, Takeshi Tamura și Toshiyuki Watanabe. 2021. "The COVID-19 Pandemic and Families in Japan." *Australian*

- and *New Zealand Journal of Family Therapy* 42 (1): 58–69. <https://doi.org/10.1002/anzf.1438>.
- Song, Younghwan, și Jia Gao. 2018. “Does Telework Stress Employees Out? A Study on Working at Home and Subjective Well-Being for Wage/Salary Workers,” 30.
- Stevenson, Clifford și Juliet Ruth Helen Wakefield. 2021. “Financial Distress and Suicidal Behaviour during COVID-19: Family Identification Attenuates the Negative Relationship between COVID-Related Financial Distress and Mental Ill-Health.” *Journal of Health Psychology* 26 (14): 2665–75. <https://doi.org/10.1177/13591053211014597>.
- Toseland, Ron și John Rasch. 1980. “Correlates of Life Satisfaction: An Aid Analysis.” *The International Journal of Aging and Human Development* 10 (2): 203–11. <https://doi.org/10.2190/N4HA-LQY4-RR3U-J800>.
- Truell, Rory. 2020. “News from Our Societies – IFSW: COVID-19: The Struggle, Success and Expansion of Social Work – Reflections on the Profession’s Global Response, 5 Months On.” *International Social Work* 63 (4): 545–48. <https://doi.org/10.1177/0020872820936448>.
- Vaziri, Hoda, Wendy J. Casper, Julie Holliday Wayne și Russell A. Matthews. 2020. “Changes to the Work–Family Interface during the COVID-19 Pandemic: Examining Predictors and Implications Using Latent Transition Analysis.” *Journal of Applied Psychology* 105 (10): 1073–87. <https://doi.org/10.1037/apl0000819>.
- Wan, Choi K., James Jaccard și Sharon L. Ramey. 1996. “The Relationship between Social Support and Life Satisfaction as a Function of Family Structure.” *Journal of Marriage and the Family* 58 (2): 502. <https://doi.org/10.2307/353513>.
- Weaver, Jo Lauren și Jacqueline M. Swank. 2021. “Parents’ Lived Experiences With the COVID-19 Pandemic.” *The Family Journal* 29 (2): 136–42. <https://doi.org/10.1177/1066480720969194>.
- Xu, Guang, Xuequn Wang, Xiangyu Han, Songshan (Sam) Huang și Dou Huang. 2022. “The Dark Side of Remote Working during Pandemics: Examining Its Effects on Work–Family Conflict and Workplace Wellbeing.” *International Journal of Disaster Risk Reduction* 79 (September): 103174. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2022.103174>.
- Yerkes, Mara A., Stéfanie C. H. André, Janna W. Besamusca, Peter M. Kruijen, Chantal L. H. S. Remery, Roos van der Zwan, Debby G. J. Beckers și Sabine A. E. Geurts. 2020. “‘Intelligent’ Lockdown, Intelligent Effects? Results from a Survey on Gender (in)Equality in Paid Work, the Division of Childcare and Household Work, and Quality of Life among Parents in the Netherlands during the Covid-19 Lockdown.” Edited by Srinivas Goli. *PLOS ONE* 15 (11): e0242249. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0242249>.
- Zabriskie, Ramon B. și Bryan P. McCormick. 2003. “Parent and Child Perspectives of Family Leisure Involvement and Satisfaction with Family Life.” *Journal of Leisure Research* 35 (2): 163–89. <https://doi.org/10.1080/00222216.2003.11949989>.
- Zamfir, Cătălin și Elena Zamfir. 2020. “Calitatea vieții în pandemie. Probleme și politici în pandemie.” <http://www.iccv.ro/wp-content/uploads/2020/04/Raport-social-ICCV-27-aprilie-2020.pdf>.

ISBN: 978-606-37-1577-8